

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Práva a povinnosti společníka s.r.o.

Plzeň, 2012

Josef Valenta

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA SOUKROMÉHO PRÁVA A
CIVILNÍHO PROCESU

Studijní program Právo a právní věda
Studijní obor Právo

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Práva a povinnosti společníka v s.r.o.

Zpracovala: Josef Valenta

Vedoucí práce: Mgr. Petr Ptáček

Katedra soukromého práva a civilního procesu

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň, 2012

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen, 2012

Poděkování Mgr. Petru Ptáčkovi za převzetí vedení této diplomové práce a odbornou konzultaci.

Obsah

1. Úvod	10
1.1. Úvod	10
1.2. Právní postavení společníka s.r.o.....	11
1.2.1. Vznik společenského poměru.....	13
1.2.2. Zánik společenského poměru	17
2. Obchodní podíl	25
2.1. Pojem obchodního podílu	25
2.2. Kvalitativní a kvantitativní stránka obchodního podílu.....	25
2.3. Jednotnost obchodního podílu	26
2.4. Dělitelnost obchodního podílu.....	27
2.5. Spojení obchodního podílu	29
2.6. Společný obchodní podíl	30
2.7. Převod obchodního podílu	32
2.7.1. Převod obchodního podílu na dosavadního společníka	33
2.7.2. Převod obchodního podílu na extranea	34
2.7.3. Smlouva o převodu obchodního podílu.....	34
2.8. Přejed obchodního podílu	36
2.8.1. Dědění po fyzické osobě	36
2.8.2. Nástupnictví po právnické osobě	38
2.9. Zastavení obchodního podílu.....	39
2.10. Vydržení obchodního podílu	43
3. Práva společníka s. r. o.	45
3.1. Třídění práv společníka	45
3.2. Právo na podíl na zisku.....	46
3.3. Právo na vypořádací podíl	49
3.4. Právo na podíl na likvidačním zůstatku.....	51
3.5. Právo na řízení společnosti	52

3.5.1. Řízení společnosti prostřednictvím valné hromady	52
3.5.2. Řízení společnosti mimo valnou hromadu	54
3.5.3. Právo účasti na vedení společnosti	55
3.6. Právo kontroly společnosti	55
3.7. Právo na informace	56
3.8. Právo na přednostní převzetí vkladu na zvýšení základního kapitálu	57
3.9. Právo podat jménem společnosti žalobu.....	59
3.10. Právo podat žalobu na prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady soudem.....	60
3.11. Právo na svolání valné hromady	62
3.12. Právo dispozice s obchodním podílem.....	64
4. Povinnosti společníka s. r. o.	65
4.1. Třídění povinností společníka.....	65
4.2. Povinnost loajality	66
4.3. Vkladová povinnost	67
4.4. Příplatková povinnost	70
4.5. Povinnost přispět na vytvoření rezervního fondu.....	72
4.6. Povinnost při nesplacení nepeněžitého vkladu	73
4.7. Povinnost zaplatit emisní ážio	74
4.8. Povinnost převzít uvolněný vklad	75
4.9. Povinnost ručení	76
4.10. Povinnost k osobní účasti společnosti	79
4.11. Zákaz konkurence	80
5. Komparace.....	82
5.1. Německá právní úprava	82
6. Závěr.....	88
Summary	90
Použitá literatura.....	92

Česká literatura.....	92
Cizojazyčná literatura.....	93
Časopisecká literatura.....	93
Zákonné prameny	94
Judikatura	94

1. Úvod

1.1. Úvod

Tématem této diplomové práce jsou práva a povinnosti společníka společnosti s ručením omezeným. Toto téma jsem si vybral hlavně pro jeho vysokou využitelnost v současné právní praxi, neboť počet korporací právě ve formě společnosti s ručením omezeným není zanedbatelný a povětšinou slouží k vytváření zisku, tedy především k podnikání.

Problematika právního postavení společníků ve společnosti s ručením omezeným je tedy v právní praxi i teorií velice frekventovaným tématem a já doufám, že mi zkušenosti a znalosti získané studiem, které strávím při psaní této diplomové práce, pomůžou nejen ve studijním, ale i v pracovním životě.

Dřív než se tato práce začne věnovat samotné materii a zadanému tématu, v úvodní části v obrysech nastíním obecné pojmy, jako je samotné společenství ve společnosti s ručením omezeným, zejména pak otázku vzniku a zániku tohoto poměru.

Hlavní část této práce je samozřejmě věnována právům a povinnostem společníka společnosti s ručením omezeným, když je rozdělena do tří kapitol, z nichž první se věnuje samotnému nositeli práv a povinností společníků společnosti s ručením omezeným, tedy obchodnímu podílu. Bez obchodního podílu totiž neexistuje společenský poměr a s tím spojená práva a povinnosti společníka společnosti s ručením omezeným.

Další dvě kapitoly se již zabývají jednotlivým dle mého soudu nejdůležitějším právům a povinnostem společníků společnosti s ručením omezeným. Tato práce si neklade za cíl přijít s nějakým novým roztríděním práv a povinností, proto jsou práva i povinnosti probírány jednotlivě, nikoliv po určitých skupinách, jak tomu bývá v odborné literatuře.

V neposlední řadě se tato práce věnuje stručné charakteristice práv a povinností společníků společnosti s ručením omezeným, jak je upravuje právní řád Spolkové republiky Německo, a komparaci české právní úpravy s úpravou německou. Tento právní řád jsem zařadil do své diplomové práce nejen z důvodu

geografické blízkosti a podobnému historickému vývoji obou právních řádů. V dnešní době je však nejdůležitější blízkost ekonomická a troufám si říci, že stále rostoucí závislost českého hospodářství na ekonomice Spolkové republiky Německo.

Na konci této práce určitě nebude chybět krátké shrnutí v podobě závěru, kde se mimo jiné pokusím odpovědět na otázku, v čem je právě společnost s ručením omezeným pro případné společníky výhodou a v čem je tato právní forma kapitálové společnosti nevýhodná.

1.2. Právní postavení společníka s. r. o.

Společnost s ručením omezeným je kapitálovou společností, tedy společností, která klade důraz na majetkovou účast společníka, nikoliv na účast osobní. Takovýto druh společnosti tedy především slouží jako nástroj investování, umělý prostředek pro umístění vlastních zdrojů, aniž by se investor vystavoval nečekaným a nepředvídatelným rizikům.¹

Společnost s ručením omezeným může mít jednoho až padesát společníků. V případě, že má společnost jednoho společníka, zákon mu koncipuje určitá omezení. To první se vztahuje pouze na fyzické osoby, když stanoví, že jedna fyzická osoba může být jediným společníkem nejvýše tří společností s ručením omezeným.² Toto ustanovení zavedla do českého právního řádu implementace článku 2 odst. 2 Dvanácté směrnice Rady ze dne 21. 12.1989 (89/667/EHS). Základní myšlenkou směrnice však nebyl zákaz takovéhoho řetězení, avšak myšlenka, že při splacení základního kapitálu jedné společnosti by nemělo být možné vytvořit řetězec například deseti společností s ručením omezeným s tím, že stejný obnos bude použit ke splacení základního kapitálu u všech těchto společností, čímž mělo dojít ke zvýšení ochrany věřitelů.³

---

¹ Havel, B. Obchodní korporace ve světle proměn. variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací, Praha: Auditorium, 2010, s. 47

² § 105 odst. 2 obch. z.

³ Braun, A. Řetězení s. r. o. (a jedno nedorozumění). Právo&Byznys, 2012, č. 3, s. 28-29

Druhé omezení se vztahuje na právnické osoby – společnosti s ručením omezeným, jelikož společnost s ručením omezeným s jedním společníkem nemůže být jediným společníkem jiné společnosti s ručením omezeným.⁴

Fyzické či právnické osoby, které se v případě společnosti s ručením omezeným podílí na účasti v obchodní společnosti svými majetkovými vklady, nazýváme společníky. Členský poměr společníka společnosti s ručením omezeným je reprezentován jeho obchodním podílem, který představuje účast společníka ve společnosti a z ní plynoucí práva a povinnosti.⁵

Společenský poměr společníka ve společnosti s ručením omezeným je možné definovat jako soubor práv a povinností společníka vůči společnosti, vůči ostatním společníkům a vůči třetím osobám. Jak uvádí K. Eliáš: „*Členský poměr určité osoby k obchodní společnosti je tedy především určen triádou různých právních vztahů.*“⁶ Tato práva a povinnosti budou hlavní náplní mé diplomové práce. Samozřejmě, že druhá skupina práv a povinností nepřichází v úvahu u jednočlenné společnosti s ručením omezeným, to ovšem nic nemění na ostatních právech a povinnostech, jelikož nemůže existovat společnost s ručením omezeným, kde by nebyl žádný společník.

Společnost s ručením omezeným je řazena mezi společnosti kapitálové, z čehož vyplývá, že společníci bez dalšího sami společnost neřídí, pouze vytváří soustavu vnitřních orgánů a jsou to právě tyto orgány, které jménem společnosti vstupují do právních vztahů vůči třetím osobám. Společníci se ale zásadně podílejí na chodu společnosti, když přijímají ta nejdůležitější rozhodnutí, kterými nepřímo řídí a vedou společnost.

Prvním takovýmto úkonem je sepsání a schválení společenské smlouvy, v případě jednočlenné společnosti zakladatelské listiny. Další důležitou rozhodovací a kontrolní činnost vykonávají společníci prostřednictvím svého shromáždění, které obchodní zákoník nazývá valnou hromadou a jemuž přiznává oprávnění rozhodovat o základních otázkách činnosti a existence společnosti.⁷ U

---

⁴ § 105 odst. 2 obch. z.

⁵ § 61 obch. z.

⁶ Eliáš, K. Obchodní společnosti. Základní otázky. Praha: C. H. Beck, 1994, s. 251

⁷ Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurs obchodního práva. Právnické osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 208

jednočlenné společnosti funkci valné hromady nahrazuje projev vůle jediného společníka.

Samotné řízení společnosti je dáno vnitřnímu orgánu, který ale již nemusí být složen ze společníků. Statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je jeden nebo více jednatelů, jednání statutárního orgánu je osobním jednáním společnosti.⁸

Kontrolní funkce může být i ve společnosti s ručením omezeným dána speciálnímu orgánu, dozorčí radě. Dozorčí rada je ale vytvářena pouze fakultativně.

1.2.1. Vznik společenského poměru

Společenský poměr ke společnosti s ručením omezeným vzniká zásadně dvojitým způsobem. Za prvé to může být originárně (původně), tj. bez existence právního předchůdce. Druhým typem vzniku společenského poměru je derivátní (odvozený) způsob vzniku, který předpokládá existenci právního předchůdce.

1.2.1.1. Originární způsob vzniku účasti v s.r.o.

Originárním způsobem vzniku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným je takový způsob, kdy účast společníka vzniká nově, obchodní podíl se nepřevádí ani nepřechází z právního předchůdce, neboť, jak již bylo uvedeno výše, společník, který nabyl obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným originárně, žádného právního předchůdce neměl.

Originárně může společenský poměr společníka vzniknout dvojitým, resp. trojitým způsobem. Může to být:

- uzavřením společenské smlouvy při založení společnosti,
- vydáním zakladatelské listiny jediným zakladatelem nebo

---

⁸ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008 s. 247

- přistoupením extranea do společnosti efektivním zvýšením základního kapitálu.

První dva způsoby se liší pouze v počtu zakladatelů společnosti s ručením omezeným, jelikož smlouvou, jako dvou či vícestranným právním úkonem, zakládá společnost dva a více zakladatelů. Zakladatelskou listinou zakládá společnost s ručením omezeným jediný zakladatel. Uzavřením společenské smlouvy či pořízením zakladatelské listiny se ti, co takto učinili, stávají zakladateli. Současně se zápisem založení společnosti do obchodního rejstříku se všichni zakladatelé stávají společníky.

Společníci, kteří společnost založili, jsou samozřejmě ve stejném postavení jako ostatní společníci, kteří nestáli u jejího vzniku. Důležité zvýhodnění pro zakladatele společnosti s ručením omezeným tu ovšem existuje, na rozdíl od později přistoupivších společníků rozhodují společníci – zakladatelé o podobě společenské smlouvy. *„Pokud např. společenská smlouva podmiňuje převoditelnost obchodního podílu souhlasem všech dosavadních společníků – zakladatelů, pak má každý z nich právo veta vůči přistoupení jiných osob do společnosti, což může mít značný význam z různých hledisek, např. práva na podíl na zisku atp. Zakladatelé si mohou zajistit i jiné dílčí výhody, např. právo na tzv. zakladatelskou odměnu, právo na zvýšený podíl na zisku atp.; omezením je tu pouze povinnost souladu ustanovení společenské smlouvy se zákonným příkazem dobrých mravů a ekvity.“*⁹

Druhým, resp. třetím, způsobem originárního vzniku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným je přistoupením tzv. extranea do již vzniklé a zapsané společnosti. Děje se tak při zvyšování základního kapitálu. Nejprve je nutné, aby byly dosavadní peněžité vklady zcela splaceny, pokud se ovšem nejedná o zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady (§ 142 obch. z.). Po rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu mají přednostní právo k převzetí závazku ke zvýšení základního kapitálu, resp. ke zvýšení svého vkladu, současní společníci. Nevyužijí – li společníci tohoto přednostního práva, může se souhlasem valné hromady převzít závazek k novému vkladu, tedy ke zvýšení základního kapitálu společnosti, kdokoliv.¹⁰ Extraneus musí kromě převzetí

⁹ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 82

¹⁰ § 143 obch.z.

závazku k novému vkladu, posléze jeho splacení v dané lhůtě, přistoupit ke společenské smlouvě a ke stanovám.

Extraneus sice nabývá obchodní podíl originárně, nestává se však zakladatelem společnosti, do které přistupuje, a před svým přistoupením mu zákon nedává žádnou možnost zasahovat, upravovat či měnit společenskou smlouvu či stanovy, k nimž musí přistoupit bez výjimečně a bezpodmínečně. Po svém přistoupení však mezi společníkem – extraneem a společníkem – zakladatelem není žádný právní rozdíl.

1.2.1.2. Derivatívni způsob vzniku účasti v s.r.o.

V případech, kdy se určitá fyzická či právnická osoba stane společníkem ve společnosti s ručením omezeným v důsledku právního nástupnictví po právním předchůdci, mluvíme o derivativním způsobu vzniku účasti na společnosti. Je přitom zcela irelevantní, zda-li se právní předchůdce stal společníkem originárním či derivativním způsobem.

Nastane – li takováto skutečnost u osoby, která již v dané společnosti je společníkem, její dosavadní podíl se odpovídajícím způsobem zvětší, uplatní se tedy princip tzv. přirůstání podílů, jak je vymezen obecně v ustanovení § 61 odst. 1 obch. z. a pro společnost s ručením omezeným v ustanovení § 114 odst. 2 obch. z. Vzhledem k tomu, že tato osoba již byla společníkem, nemá nabytí podílu za následek vznik členství, nýbrž jen kvantitativní účinky zvýšení účasti ve společnosti.¹¹

Takto popsané právní nástupnictví můžeme rozdělit do dvou hlavních kategorií, a to na právní nástupnictví univerzální a singulární.

---

¹¹ Pelikánová, I., Černá, S. a kol. Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl. Praha: ASPI a.s., 2006 s. 394

1.2.1.2.1. Univerzální sukcese

Univerzální sukcesor, jak již název napovídá, vstupuje do všech právních vztahů svého právního předchůdce. Univerzální sukcese obchodního podílu (a s tím spojená účast ve společnosti s ručením omezeným) je možná několika způsoby.

Univerzálními sukcesory jsou fyzické a právnické osoby, které zdědí obchodní podíl po zůstaviteli. Společenská smlouva však může dědění obchodního podílu vyloučit, pokud však nejde o společnost s jediným společníkem.¹² Na fyzické osoby může obchodní podíl přejít jak na základě zůstavitelovy závěti, tak na základě zákona, na právnické osoby však může přejít jen na základě závěti zůstavitele, jelikož občanský zákoník nezná jiné zákonné dědice než fyzické osoby.¹³

Další možností univerzální sukcese obchodního podílu a s tím spojené účasti společníka na společnosti s ručením omezeným je přechod obchodního podílu ze zaniklé právnické osoby na jejího právního nástupce tak, jak to připouští obchodní zákoník v ustanovení § 116 odst. 1. Stejně jako u dědění obchodního podílu, je i u této varianty přechodu obchodního podílu možnost vyloučit takovéto nástupnictví společenskou smlouvou.

1.2.1.2.2. Singulární sukcese

Oproti univerzální sukcesi, kde nabyvatel vstupuje do všech právních vztahů svého předchůdce, singulární sukcesor vstupuje pouze do určitého právního vztahu. V tomto případě nabývá singulární sukcesor pouze obchodní podíl a vstupuje do právních vztahů, které plynou ze společenského poměru vázaného na tento obchodní podíl.

Typickou formou singulární sukcese je převod obchodního podílu, jak je upraven v ustanovení § 115 obch. z. Existuje několik forem převodu obchodního podílu dle toho, na koho, popř. od koho, je podíl převáděn. Jiná zákonná pravidla

---

¹² § 116 obch. z.

¹³ § 473 – 475a obč. z.

platí pro převod obchodního podílu na jiného společníka a jiná platí pro převod na jinou osobu.

Problematikou převodu obchodního podílu se bude širěji zabývat ta část této diplomové práce, která se bude věnovat přímo obchodnímu podílu.

1.2.2. Zánik společenského poměru

Členský poměr ke společnosti s ručením omezeným může, v některých případech dokonce musí, samozřejmě i zaniknout. Společník ve společnosti s ručením omezeným nemá však právo jednostranné výpovědi, nemůže tedy jednostranně dosáhnout zániku své účasti.¹⁴

Způsobů, které zákon předvídá pro zánik společenského poměru, je několik a právní teorie je dělí do dvou základních skupin, a to na obecné a speciální.

1.2.2.1. Obecné způsoby zániku společenského poměru

Za první obecný důvod lze označit smrt fyzické osoby jako společníka s. r. o., dále pak zánik společníka právnické osoby a v neposlední řadě zánik společnosti samé. Myslím, že takovýto zánik účasti není z logiky věci nutno speciálně odůvodňovat.

Dalším obecným důvodem zániku společenského poměru ve společnosti s ručením omezeným je převod obchodního podílu. Účast převodce ve společnosti smlouvou o převodu obchodního podílu končí a do jeho právního postavení vstupuje nabyvatel obchodního podílu. Převod obchodního podílu byl již předmětem výkladu předchozí kapitoly, stejně tak o něm bude pojednáváno v následující kapitole věnované speciálně obchodnímu podílu.

---

¹⁴ Pelikánová, I., Černá, S. a kol. Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl. Praha: ASPI a.s., 2006, s. 395

Ukončení společenského poměru nastává také v důsledku smlouvy o prodeji podniku, je – li součástí podniku obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným.¹⁵

Obecné důvody zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným uvádí také ustanovení § 148 obch. z. ve svém druhém odstavci, dle tohoto ustanovení jsou důvody zániku prohlášení konkurzu na majetek společníka, zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku, pravomocné nařízení výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu společníka ve společnosti a vydáním exekučního příkazu postižení obchodního podílu společníka ve společnosti po právní moci usnesení o nařízení exekuce.

Prohlášením konkurzu tedy zaniká účast společníka – úpadce ve společnosti, obchodní podíl poté přechází na společnost, která má povinnost s ním naložit v souladu s ustanovením § 113 odst. 5 a 6 obch. z. Jestliže dojde ke zrušení konkurzu pro jiný důvod než pro splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, a společnost dosud nenaložila s obchodním podílem podle ustanovení § 113 odst. 5 a 6 obch. z., účast společníka ve společnosti se obnovuje. Jestliže společnost již vyplatila vypořádací podíl tohoto společníka, obnoví se jeho účast jen za předpokladu, nahradí-li do dvou měsíců společnosti vypořádací podíl.¹⁶ Pokud však společnost naložila s podílem v souladu s ustanovením § 113 odst. 5 a 6 obch. z., účast společníka se již neobnovuje. Za předpokladu, že nebyl vyplacen, má takovýto společník samozřejmě nárok na vypořádací podíl. Toto však neplatí, jde – li o prohlášení konkurzu, má – li společnost s ručením omezeným pouze jednoho společníka.

Stejný postup, který byl popsán výše, platí i u zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku společníka. Tento institut přinesl do obchodního zákoníku zákon č. 182/2006, o úpadku a způsobech řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Obchodní podíl opět přechází na společnost a vypořádací podíl je zahrnut do majetkové podstaty dlužníka – bývalého společníka.

Obecným důvodem pro zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným je i výkon rozhodnutí postižením obchodního podílu. Pokud má věřitel

---

¹⁵ § 476 – 488a obch. z.

¹⁶ § 148 odst. 4 obch. z.

vůči společníkovi vykonavatelnou pohledávku, může podat k soudu návrh na výkon rozhodnutí postižením obchodního podílu. Jestliže má společnost více společníků, je postup opět obdobný jako u předchozích případů, obchodní podíl přejde na společnost, která se s ním vypořádá ve smyslu ustanovení § 113 odst. 5 a 6 obch. z., a vypořádací podíl náleží oprávněnému k uspokojení jeho pohledávky za povinným – bývalým společníkem.

Pokud ovšem došlo k nařízení výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu jediného společníka, účast společníka zanikla, tím pádem nastane protiprávní stav. Postup v tomto případě je proto odlišný. Po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí vyrozumí příslušný exekuční soud, že je zde společnost bez společníků a podá návrh na zrušení společnosti v souladu s ustanovením § 68 odst. 6 písm. c) obch. z. Obchodní soud poté v řízení podle ustanovení § 200e o. s. ř. společnost zruší a rozhodne o její likvidaci. Po skončení likvidace, bude společnost vymazána z obchodního rejstříku a pohledávka povinného z titulu práva na likvidační zůstatek, bude postižena výkonem rozhodnutí, likvidátor tedy poukáže příslušné prostředky přímo oprávněnému.¹⁷

Nejvyšší soud k tomuto judikoval v usnesení ze dne 23. 2. 2005 vydaném pod sp. zn. 20 Cdo 391/2003: *„Účast povinného ve společnosti s ručením omezeným tedy v důsledku pravomocného nařízení výkonu rozhodnutí postižením jeho podílu zaniká, a to (viz výše) i tehdy, je-li povinný společníkem jediným. Společnost samotná se tím ovšem nezrušuje (srov. ustanovení § 68 a § 151 obch. zák. a contr.) a společníkovi (zde povinnému) vzniká podle § 61 odst. 2 obch. zák. právo na vypořádání (vypořádací podíl). Výkon rozhodnutí pak podle § 320a odst. 1 o. s. ř. (včetně poznámky 86 odkazující, kromě jiných, právě i na ustanovení § 148 odst. 2 obch. zák.) postihuje-tím, že ji přikazuje oprávněné-pohledávku z tohoto práva na vypořádací podíl.“*¹⁸

Posledním obecným způsobem ukončení členského poměru společníka ve společnosti s ručením omezeným je vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu. Jakmile usnesení o nařízení exekuce nabude právní moci, končí účast povinného společnosti a nastává stejný scénář, jaký byl uveden u

¹⁷ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008 s. 190

¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 2. 2005, sp. zn. 20 Cdo 391/2003

výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu, samozřejmě zde platí i stejné zásady, které se týkají jednočlenné společnosti.

1.2.2.2. Speciální způsoby zániku společenského poměru

Mezi speciální způsoby zániku společenského poměru ve společnosti s ručením omezeným. Teorie řadí toliko pět způsobů:

- a) vyloučení společníka v kadučním řízení,
- b) vyloučení společníka rozhodnutím soudu,
- c) zrušením účasti společníka na společnosti soudem,
- d) zrušením účasti dědice na společnosti rozhodnutím soudu¹⁹ nebo
- e) dohodou o ukončení účasti společníka na společnosti.

Ad a) Společník může být dle ustanovení § 113 odst. 4 obch. z. valnou hromadou společnosti vyloučen. Obecné předpoklady pro kaduční řízení jsou následující:

Společník musí být v prodlení se splacením svého vkladu dle ustanovení § 113 odst. 3 a 4 obch. z. nebo v prodlení s plněním příplatkové povinnosti dle ustanovení § 121 obch. z. V tomto směru je úprava obsažená v obchodním zákoníku kogentní a bude – li společenská smlouva upravovat další způsoby možnosti vyloučení společníka ze společnosti, bude v příslušné části pro rozpor s kogentní zákonnou úpravou neplatná.²⁰

Společnost musí dále společníka, který je v prodlení, řádně vyzvat, určit mu lhůtu ke splnění jeho povinnosti, jenž nesmí být kratší než tři měsíce (§ 113 odst. 3 obch. z.). Výzvu zasílá jednatel společnosti, který musí v případě nesplnění povinnosti v dané lhůtě svolat valnou hromadu, která bude následně rozhodovat o vyloučení společníka. Z rozhodování o vyloučení je vyloučen ten společník, o jehož vyloučení se rozhoduje.²¹

¹⁹ Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurs obchodního práva. Právnické osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 207

²⁰ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 362

²¹ § 127 odst. 2 písm. b) obch. z.

Jestliže je vedeno kaduční řízení proti jednomu společníku, pak se musí vést proti všem, kteří nedostáli své povinnosti, což vychází z principu ekvity.²² Na autonomii valné hromady je však, jak se vypořádá s návrhem na vyloučení každého jednotlivého společníka.

Po rozhodnutí valné hromady zaniká účast společníka ve společnosti a vyloučenému společníku vzniká právo na vypořádací podíl.²³ Takovýto společník však ručí za splacení dosud nesplaceného vkladu nabyvatelem obchodního podílu.²⁴ Obchodní podíl zde opět přechází na společnost, která se s ním musí vypořádat v souladu s ustanovením § 113 odst. 5 a 6 obch. z.

Ad b) Ustanovení § 149 obch. z. umožňuje společnosti domáhat se vyloučení svého společníka, který závažným způsobem porušuje své povinnosti, ačkoliv byl k jejich plnění vyzván a na možnost vyloučení byl písemně upozorněn. Důvody takového vyloučení nejsou taxativně vymezeny, jako je tomu u vyloučení společníka rozhodnutím valné hromady. Tento institut tedy poslouží především tehdy, jestliže společník závažným způsobem porušuje své povinnosti a zákon nepřipouští jeho vyloučení rozhodnutím valné hromady dle ustanovení § 113 odst. 4 obch. z.

Obecné předpoklady takového rozhodnutí soudu jsou následující: Společník porušuje své povinnosti závažným způsobem, tento společník byl k plnění těchto povinností vyzván, na vyloučení upozorněn a s podáním návrhu soudu souhlasili společníci, jejichž vklady představují alespoň polovinu základního kapitálu.

Společník, o jehož vyloučení se rozhoduje, je samozřejmě na základě ustanovení § 127 odst. 5 písm. b) obch. z. vyloučen z rozhodování o svém vyloučení, povinná polovina základního kapitálu je však dodržena, považujeme – li za 100% základního kapitálu takovou velikost základního kapitálu, která se

---

²² Patsch, H., Nesý, P. C., Kozáková, A. Společnost s ručením omezeným. Praha: V. Linhart, 1934, s. 263
Shodně Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 193

²³ § 150 odst. 1 obch. z.

²⁴ § 150 odst. 2 obch. z.

rovná celému základnímu kapitálu poníženému právě o vklad společníka, o jehož vyloučení se rozhoduje.²⁵

Obchodní zákoník výslovně neuvádí způsob, jakým mají společníci rozhodnout o podání návrhu na vyloučení jiného společníka ze společnosti. Z ustanovení § 127 obch. z. sice vyplývá, že by měli takto učinit na valné hromadě společnosti, lze však soudit, že souhlas lze udělit i mimo valnou hromadu, anebo tak, že společníci udělí svůj souhlas písemně k žádosti jednatelů apod. Zákon nestanoví ani formu takového souhlasu, avšak vzhledem k tomu, že společnost musí soudu prokázat splnění uvedené podmínky, bude praktické písemné zachycení souhlasu.²⁶

Ad c) Jak již bylo uvedeno výše, společník nemůže vystoupit ze společnosti na základě jednostranného právního úkonu – výpovědi. Zákon však dává ustanovením § 148 odst. 1 obch. z. společníkovi možnost navrhnout smlouvu soudu, aby soud zrušil jeho účast ve společnosti, nelze – li na něm spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Žalobu podává společník proti společnosti, v níž chce svou účast ukončit a jejím důvodem je, že na společníkovi nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Zda je tento důvod naplněn přísluší ke zvážení soudu podle konkrétních okolností daného případu.²⁷

Jestliže soud návrhu vyhoví, končí účast společníka ve společnosti a společníkovi náleží vypořádací podíl. Obchodní podíl přechází na společnost, která se s ním vypořádá v souladu s ustanovením § 113 odst. 5 a 6 obch. z.

Ad d) Jestliže společenská smlouva neumožňuje, resp. vylučuje, dědění obchodního podílu, obchodní podíl na dědice nepřechází, nýbrž přejde na společnost, která s ním naloží v souladu s ustanovením § 113 odst. 5 a 6 obch. z. Dědic má ale stále právo na vypořádací podíl.

Ad e) Posledním ze speciálních způsobů zániku účasti společníka na společnosti s ručením omezeným je dohoda o ukončení účasti společníka ve společnosti. Jediné speciální požadavky, které zákon pro tuto smlouvu stanovuje, jsou písemná forma a úředně ověřené podpisy signatářů této smlouvy, což jsou

---

²⁵ § 186c odst. 1 obch. z

²⁶ Bartošiková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006 s. 272

²⁷ Eliáš, K., Bartošiková, M., Pokorná, J. a kol. Kurs obchodního práva. Právnické osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 205

všichni společníci dané společnosti s ručením omezeným. V okamžik, kdy je tato smlouva účinná, přechází obchodní podíl na společnost, která postupuje stejně jako v předchozích případech.

1.2.2.3. Postup při přechodu obchodního podílu na společnost

V předešlých částech této práce bylo mnohokrát citováno ustanovení § 113 odst. 5 a 6 obch. z. a z předešlého výkladu vyplývá, že obchodní zákoník zná několik případů, kdy společnost nabude svůj vlastní obchodní podíl.

Ustanovení § 113 odst. 5 a obch. z. pak dává společnosti možnost takto nabytí obchodní podíl převést na jiného společníka nebo na třetí osobu, o takovémto převodu potom rozhoduje valná hromada. O převodu obchodního podílu na jinou osobu než na společníka může valná hromada rozhodnout, když společenská smlouva takový převod nepřipouští, v tomto směru je tedy úprava obsažená v ustanovení § 113 odst. 5 obch. z. speciální ve vztahu k ustanovení § 115 odst. 2 obch. z.²⁸ K rozhodnutí o převodu takto nabytého obchodního podílu na valné hromadě postačí prostá většina hlasů přítomných společníků, nevyžaduje-li společenská smlouva vyšší počet hlasů.²⁹

Nedojde-li však k převodu obchodního podílu, který přešel na společnost, musí valná hromada do 6 měsíců od nabytí obchodního podílu společností rozhodnout buď o snížení základního kapitálu o vklad společníka, jehož obchodní podíl přešel na společnost, nebo o tom, že ostatní společníci převezmou jeho obchodní podíl v poměru svých obchodních podílů za úplatu ve výši vypořádacího podílu.³⁰

O snížení základního kapitálu lze rozhodnout pouze za předpokladu, že bude zachována jeho minimální výše stanovená v ustanovení § 108 odst. 1 obch. z., což je 200.000 Kč. V případech, kdy by základní kapitál společnosti klesl pod minimální hranici 200.000 Kč, připadá v úvahu jen druhý způsob naložení s obchodním podílem, který přešel na společnost, a to že ostatní společníci převezmou obchodní podíl v poměru svých obchodních podílů.

---

²⁸ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009 s. 363

²⁹ § 127 odst. 3 obch. z.

³⁰ § 113 odst. 6 obch. z.

Jelikož je rozhodnutí valné hromady dle ustanovení § 113 odst. 6 obch. z. jednostranným právním úkonem, není zapotřebí, aby každý ze společníků, který převezme část obchodního podílu, s takovýmto převzetím souhlasil, postačí, když s takovým postupem souhlasí prostá většina přítomných společníků, resp. prostá většina jejich hlasů (pokud ovšem společenská smlouva nestanoví nutnost většího počtu hlasů). Příslušná část obchodního podílu pak přechází na každého společníka, tedy i na ty, kteří na valné hromadě hlasovali proti usnesení podle ustanovení § 113 odst. 6 obch. z..³¹

---

³¹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 363

2. Obchodní podíl

2.1. Pojem obchodního podílu

Dle ustanovení § 61 obch. z., které je obecné pro všechny typy společností, představuje podíl účast společníka ve společnosti a z ní plynoucí práva a povinnosti. Speciální práva pro společnost s ručením omezeným je obsažena v ustanovení § 114 odst. 1 obch. z., které stanoví, že obchodní podíl představuje účast společníka na společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti.

Velikost obchodního podílu určuje dispozitivní pravidlo druhé věty ustanovení § 114 odst. 1 obch. z. – jde o poměr vkladu daného společníka k základnímu kapitálu společnosti. Výsledkem proto vždy určitá poměrná hodnota vyjádřená procentem nebo zlomkem, pokud však společenská smlouva neužije pro kvantifikaci obchodního podílu jiný postup, např. by mohla stanovit, že obchodní podíly všech společníků jsou stejné bez ohledu na výši jejich vkladů, které jsou základem těchto obchodních podílů.³²

Obchodní podíl je tedy předmětem právních vztahů. Jelikož s obchodním podílem lze disponovat (ne však neomezeně), jedná se o převoditelný a obchodovatelný předmět. Obchodní podíl ale není věcí, je majetkovou hodnotou v souladu s ustanovením § 118 odst. 1 obč. z. Obchodní podíl tedy nelze vlastnit, neboť vlastnické právo je jedním z práv věcných, obchodní podíl jako jiná majetková hodnota je tedy předmětem práva majitelského, proto nelze hovořit o vlastnících obchodního podílu, nýbrž o jeho majitelích.³³

2.2. Kvalitativní a kvantitativní stránka obchodního podílu

Obchodní podíl je charakterizován svojí kvantitativní a kvalitativní stránkou. *„Kvalitativní a kvantitativní stránka obchodního podílu tvoří jednotu*

---

³² Eliáš, K., Bartošiková, M., Pokorná, J. a kol. Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005 s. 190

³³ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 86

v tom smyslu, že každá z nich poskytuje dílčí odpověď na otázku, co je obchodní podíl a jaký má právní význam pro společníka a společnost.“³⁴

Kvalitativní stránka obchodního podílu je obecně charakterizována v první větě ustanovení § 114 odst. 1 obch. z., kde se stanoví, že obchodní podíl představuje práva a povinnosti společníků a jim odpovídající účast na společnosti.

Kvalitativní stránku obchodního podílu nelze chápat jako nějaký balík jednotlivých práv a jednotlivých povinností, právě naopak, práva a povinnosti tvoří pevně a nerozlučitelně spojený komplex, který nelze parcelovat. Jedná se o obchodní podíl jakožto jednolitý předmět právních vztahů.³⁵

Jednotlivým právům a povinnostem, které plynou z obchodního podílu, budou věnovány následující kapitoly této práce.

Kvantitativní stránka představuje rozsah nebo velikost výše specifikované kvalitativní stránky, tedy výši samotného obchodního podílu. Ustanovení § 114 odst. 1 obch. z. ve větě druhé určuje výši obchodního podílu dle poměru vkladu společníka k základnímu kapitálu společnosti. Jak již bylo uvedeno výše, toto ustanovení je pouze dispozitivní povahy a společenská smlouva může upravit kvantitativní stránku obchodního podílu odlišně.

2.3. Jednotnost obchodního podílu

Princip jednotnosti obchodního podílu, jak je stanoven v ustanovení § 114 odst. 2 obch. z., spočívá v tom, že každý společník může mít, pokud jde o jeho účast v téže obchodní společnosti, jen a pouze jeden obchodní podíl.³⁶

Jestliže se společník účastní dalším vkladem, zvyšuje se odpovídajícím způsobem jeho dosavadní vklad, popř. i jeho obchodní podíl. Pokud se obchodní podíl ve společnosti zvětší, což je závislé jednak na společenské smlouvě a jednak na faktu, zda-li a v jakém poměru zvyšují svůj vklad i ostatní společníci, zvětšuje

---

³⁴ Pokorná, J. Subjekty obchodního práva. vybrané problémy. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 165

³⁵ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 92

³⁶ Eliáš, K. Obchodní společnosti. Základní otázky. Praha: C. H. Beck, 1994, s. 218

se jen kvantitativní stránka tohoto obchodního podílu. Jestliže bude totiž ve společnosti platit pravidlo stanovené v ustanovení § 114 odst. 2 obch. z. ve větě druhé, tedy že výše obchodního podílu se určuje podle poměru vkladu k základnímu kapitálu, a všichni společníci navýší svůj vklad v takovém poměru, ve kterém měli svůj dosavadní vklad, žádnému z nich se velikost jeho obchodního podílu, resp. jeho kvantitativní stránka, nezvýší.

2.4. Dělitelnost obchodního podílu

Jednotnost obchodního podílu, jak byla vysvětlena výše, však neznámá, že by obchodní podíl nebyl dělitelný. Rozdělení obchodního podílu je možné toliko při jeho převodu či přechodu na dědice nebo na právního nástupce společníka.³⁷

Ostatní společníci však disponují hned dvěma způsoby, jak rozdělení obchodního podílu zabránit. Prvním způsobem je vyloučení rozdělení obchodního podílu již ve společenské smlouvě, tuto možnost dává společníkům ustanovení § 117 odst. 2 obch. z.

Další podmínkou pro rozdělení obchodního podílu a zároveň možností ostatních společníků, jak rozdělení obchodního podílu zabránit, je zákonem stanovená nutnost souhlasu valné hromady s rozdělením obchodního podílu. O rozhodnutí valné hromady, kterým dává valná hromada souhlas s rozdělením obchodního podílu, musí být pořízen notářský zápis.³⁸ Takovýto souhlas nemusí být dán výslovně, Nejvyšší soud ČR totiž například judikoval: „*Ačkoli to usnesení valné hromady explicitně nevyjadřuje, zahrnuje souhlas valné hromady s převodem části obchodního podílu též souhlas s rozdělením obchodního podílu, k jehož převedení dochází.*“³⁹

Po splnění výše uvedených předpokladů pro rozdělení obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným je nutné dodržet ještě další dvě podmínky, které pro výši vkladu ukládá ustanovení § 109 obch. z.

---

³⁷ § 117 odst. 1 obch. z.

³⁸ § 141 odst. 1 obch. z.

³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 10. 1998, sp. zn. 1 Odon 110/97

Minimální vklad společníka, a to i společníka, který nabyl obchodní podíl rozdělením jiného obchodního podílu, je 20.000 Kč.⁴⁰ Z této kogentní zákonné podmínky tedy vyplývá, že výše vkladu, která přísluší obchodnímu podílu vzniklému rozdělením jiného obchodního podílu, musí být minimálně 20.000 Kč.

Odstavec druhý stejného paragrafu (§ 109 obch. z.) obsahuje další podmínku, která musí být při rozdělení obchodního podílu splněna. Toto ustanovení mimo jiné stanoví, že výše každého vkladu musí být dělitelná na celé tisíce. Nelze tedy rozdělit obchodní podíl, jestliže by jednotlivým nově vzniklým obchodním podílům příslušel vklad ve výši např. 21.500 Kč.

Poslední omezení pak vyplývá z ustanovení § 105 odst. 3 obch. z., které limituje počet společníků každé společnosti s ručením omezeným, když stanoví horní hranici 50 společníků. Jestliže by bylo důsledkem rozdělení obchodního podílu překročení této hranice, není je možno provést.⁴¹

Pro převod obchodního podílu, který je závislý na jeho rozdělení, existují dvě varianty. Za prvé, společník, jehož obchodní podíl se rozděluje, převede všechny rozdělené části, a to buď na společníky, nebo na třetí osoby, a jeho účast ve společnosti tím skončí. Druhou možností je, že po rozdělení obchodního podílu převede některé části (opět buď na jiného společníka, nebo na třetí osobu) a alespoň část rozděleného obchodního podílu si ponechá. Tento společník sice zůstane účasten na společnosti, avšak se sníží kvantitativní stránka jeho obchodního podílu. Jedná se vlastně o odštěpení části nebo několika částí obchodního podílu.

Při přechodu obchodního podílu dochází k jeho rozdělení pouze za předpokladu, že existuje více právních nástupců či dědiců. Při absenci většího množství právních nástupců (dědiců) není rozdělení možné. Při přechodu obchodního podílu automaticky zaniká účastenství původního společníka.

Pokud v době rozdělování obchodního podílu ještě není zcela splacen vklad do základního kapitálu příslušející rozdělovanému obchodnímu podílu, na nabyvatele přechází povinnost splatit část vkladu poměrně odpovídající části obchodního podílu. Při rozdělení obchodního podílu za účelem jeho převodu

---

⁴⁰ § 109 odst. 1 obch. z.

⁴¹ Bartošiková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006 s. 100

navíc převodce ručí za závazky (tedy i za splacení vkladu do základního kapitálu), které přešly převodem obchodního podílu.⁴²

2.5. Spojení obchodního podílu

Z výše uvedeného principu jednotnosti obchodního podílu mimo jiné plyne, že nikdo nemůže mít dva či více obchodních podílů v jedné společnosti. Jestliže tedy nastane některá situace uvedená výše a jeden společník by měl být majitelem více obchodních podílů v téže společnosti, dosavadní obchodní podíl se odpovídajícím způsobem zvětší a uplatní se tedy tzv. přirůstání podílů, který je obecně vymezen v ustanovení § 61 odst. 1 obch. z. a pro společnost s ručením omezeným v ustanovení § 114 odst. 2 obch. z. Vzhledem k tomu, že tato osoba již společníkem byla, nemá nabytí obchodního podílu v tomto případě za následek vznik členství, ale důsledky jsou zde pouze kvantitativní, její účast se zvětší.⁴³

Pokud nastane situace, kdy se v důsledku přirůstání obchodního podílu spojí veškeré obchodní podíly v rukou jednoho společníka, jenž se tedy stane jediným společníkem společnosti s ručením omezeným, nastane jeden z následujících scénářů:

- I. Všechny vklady byly v plné výši splaceny, poté je vše v pořádku a společník se stává jediným společníkem ve společnosti s ručením omezeným se všemi právy a povinnostmi, které z toho vyplývají.
- II. Veškeré vklady nebyly v plné výši splaceny, společník je povinen do tří měsíců od spojení obchodních podílů zcela splatit veškeré peněžité vklady nebo
- III. ve stejné lhůtě je společník povinen převést část obchodního podílu na jinou osobu.

Jestliže společník neučiní ani jedno opatření výše uvedené, přitom závisí zcela na jeho vůli, jakou cestou se vydá, soud i bez návrhu s takovouto společnost zruší a nařídí její likvidaci.

---

⁴² § 115 odst. 3 obch. z.

⁴³ Pelikánová, I., Černá, S. a kol. Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl. Praha: ASPI a.s., 2006, s. 394

2.6. Společný obchodní podíl

Jeden obchodní podíl může být v souladu se zákonem v majetku více osob. Takovýto obchodní podíl je stále jedním obchodním podílem a plynou z něj stejná práva a povinnosti jako z obchodního podílu, který je v majitelství jediné fyzické či právnické osoby. Společný obchodní podíl je v majitelství více osob, avšak žádná z osob nemůže samostatně vykonávat práva a povinnosti, které z majitelství obchodního podílu vyplývají.

Na všechny spolumajitele obchodního podílu se přihlíží jako na jediného společníka, není tudíž v rozporu s ustanovením § 105 odst. 3 obch. z. (společnost nemůže mít víc než 50 společníků), když v jedné společnosti bude zainteresováno třeba 150 osob, pokud zde bude 50 obchodních podílů, z nichž každý bude ve spolumajitelství tří osob. S ohledem na ustanovení § 105 odst. 3 obch. z. je důležitý počet obchodních podílů. Podíl jednotlivých spolumajitelů na obchodním podíl musí být přesně vymezen ve společenské smlouvě, pokud tomu tak není, neznamená to neplatnost společenské smlouvy, nýbrž skutečnost, že podíly spolumajitelů jsou stejné (§137 odst. 2 obč. z.).⁴⁴

Práva vyplývající z obchodního podílu mohou spolumajitelé vykonávat jen prostřednictvím společného zástupce, takového zástupce si mohou spolumajitelé zvolit z vlastních řad nebo mohou touto funkcí pověřit třetí osobu.

K povinnosti splacení vkladu jsou zavázáni všichni spolumajitelé společně a nerozdílně, tuto povinnost stanoví přímo obchodní zákoník v ustanovení § 114 odst. 3. Ke splacení vkladu do základního kapitálu může společnost vyzvat kteréhokoliv ze spolumajitelů obchodního podílu, takto vyzvaný spolumajitel je povinen vkladovou povinnost za všechny spolumajitele splnit a následně má právo na náhradu od ostatních spolumajitelů podle poměru jejich spolumajitelských podílů.⁴⁵

---

⁴⁴ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008 s. 101

⁴⁵ Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurs obchodního práva. Právnické osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 194

Dále ustanovení § 114 odst. 3 obch. z. stanoví, že na vztahy mezi osobami, jímž náleží obchodní podíl se použijí přiměřeně ustanovení občanského zákoníku o spolumajitelství. Z výše uvedeného vyplývá, že o hospodaření s obchodním podílem rozhodují spolumajitelé většinou počítanou dle velikosti jejich podílů na obchodním podílu. Jde-li o důležitou změnu, mohou přehlasovaní spolumajitelé žádat, aby o změně rozhodl soud.⁴⁶ Při rovnosti hlasů nebo za předpokladu, že se nedosáhne většiny anebo dohody, rozhodne na návrh kteréhokoliv spoluvlastníka soud.⁴⁷

Spolumajitelství k obchodnímu podílu může vzniknout několika způsoby. Hlavní rozdělení je na originární a derivativní vznik spolumajitelství k obchodnímu podílu.

K originárnímu vzniku spolumajitelského poměru k obchodnímu podílu dochází v případech, kdy při založení společnosti převezme závazek ke splacení jednoho vkladu více osob. Takto se mohou spoluzakladatelé společnosti vyhnout povinnosti minimálního vkladu, i když se tímto stanou jen jedním společníkem – zakladatelem.

Derivativně může spolumajitelství k obchodnímu podílu vzniknout několika způsoby:

- a) Převodem obchodního podílu z jediného majitele na několik nabyvatelů bez předchozího rozdělení tohoto podílu. Takovýto postup může nastat z nutnosti, pokud např. rozdělení obchodního podílu společenská smlouva vylučuje nebo pokud by rozdělením obchodního podílu nebyla splněna povinnost minimálního vkladu jednoho společníka.
- b) Děděním obchodního podílu více dědici.
- c) Rozdělením právnické osoby, která je majitelem obchodního podílu, tak, že v rámci vypořádání obchodního majetku nedojde k rozdělení obchodního poměru, ale právní nástupci zanikající společnosti se stanou jeho spolumajiteli.⁴⁸

---

⁴⁶ § 139 odst. 3 obč. z.

⁴⁷ § 139 odst. 2 obč. z.

⁴⁸ Bartošiková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006 s. 90

Z výše uvedeného lze dovodit, že v praxi může nastat taková situace, kdy se majitel obchodního podílu stane např. následkem dědění spolujednatel jiného obchodního podílu ve stejné společnosti, nebo se naopak spolujednatel obchodního podílu nezávisle na své vůli stane majitelem jiného obchodního podílu. V takovém případě však nastane rozpor s kogentním ustanovením obchodního zákoníku, podle nějž může mít každý společník jen jeden obchodní podíl v téže společnosti (§ 114 odst. 2 obch. z.). Zákon tuto situaci neřeší, právní teorie a praxe však nabízí dvě řešení. Prvním takovýmto řešením je, že se obchodní podíl, který je ve výlučném vlastnictví společníka spojí s obchodním podílem, ve kterém má tento společník spolujednatelský podíl, vznikne tak jeden obchodní podíl, jenž bude ve spolujednatelství v poměru dle vkladů jednotlivých spolujednatelů. Toto řešení má tu nevýhodu, že společník ztratí výlučné majitelství k obchodnímu podílu. Druhé řešení nabízí postup, kdy se rozdělí obchodní podíl, který je ve spolujednatelství více osob a následně se část takto rozděleného obchodního podílu, jenž je ve vlastnictví společníka již vlastního obchodní podíl v téže společnosti, spojí s obchodním podílem, jehož je tento společník výlučným majitelem.⁴⁹ Jak již bylo uvedeno výše, žádné z těchto řešení nemá zákonnou oporu, T. Dvořák však soudí: „*Je nepochybně možné k některému z těchto řešení přistoupit, nelze však dovodit – při mlčení zákona – povinnost takového postupu.*“⁵⁰

2.7. Převod obchodního podílu

Jelikož je společnost s ručením omezeným řazena mezi kapitálové společnosti, nikoliv společností osobní, je obchodní podíl vždy vázán na vklad, nikoliv na osobu společníka. Díky tomu může společník se svým podílem disponovat a za podmínek uvedených níže jej může volně převádět.

Ustanovení § 115 obch. z. dává společníkům možnost převést svůj obchodní na jinou fyzickou či právnickou osobu. Toto ustanovení uvádí dva typy převodu, a to s ohledem na to, zda-li je nabyvatelem obchodního podílu jiný

⁴⁹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 360-361

⁵⁰ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 102

společník, nebo osoba, která zatím v dané společnosti s ručením omezeným nemá obchodní podíl (extraneus).

2.7.1. Převod obchodního podílu na dosavadního společníka

Převod obchodního podílu na jiného dosavadního společníka je bez dalšího možný se souhlasem valné hromady společnosti. Úprava takového převodu obsažená v ustanovení § 115 odst. 1 obch. z. je však dispozitivní a připouští tak několik řešení od zákona odchylných:

Společenská smlouva může usnadnit možnost převodu tím, že vyloučí nutnost souhlasu valné hromady s převodem. Tento souhlas může ustanovení společenské smlouvy také přenést na jiný orgán společnosti jako jsou např. jednatele či dozorčí rada.

Společenská smlouva může stejně tak převod obchodního podílu na jiného společníka i vyloučit.⁵¹

V případě, kdy by společenská smlouva vylučovala převod obchodního podílu na jiného společníka, je nutné, aby se pro případný převod nejprve změnila společenská smlouva a poté byl případně udělen souhlas valné hromady společnosti s převodem obchodního podílu.

Ustanovení § 141 odst. 1 obch. z. nepovažuje rozhodování Valné hromady o tom, zda schválí převod obchodního podílu, za rozhodování o změně společenské smlouvy, k přijetí takového rozhodnutí tedy postačí prostá většina hlasů přítomných společníků.⁵² O rozhodnutí valné hromady o schválení či neschválení převodu obchodního podílu musí být pořízen notářský zápis (§ 142 odst. 1 obch. z.).

---

⁵¹ Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 194

⁵² § 127 odst. 3 obch. z.

2.7.2. Převod obchodního podílu na extranea

Dle ustanovení §115 odst. 2 obch. z. je převod obchodního podílu na třetí osobu (extranea) možný jen v případě, že takovýto převod společenská smlouva výslovně připouští. Pokud tedy společenská smlouva v tomto směru mlčí, nelze obchodní podíl na extranea převést. Za těchto okolností bude nutný postup uvedený výše, a to změna společenské smlouvy a až poté uskutečnění převodu na extranea.

Převoditelnost obchodního podílu může být i podmíněna (např. lze stanovit podmínka, že obchodní podíl není převoditelný po dobu 3 let od vzniku společnosti nebo je převoditelný pouze na osoby blízké společníkům apod.), korektivem je zde pouze zákonný princip dobrých mravů a poctivého obchodního styku.⁵³ Toto ovšem platí i u možnosti smluvní úpravy převodu obchodního podílu na jiného společníka.

Na rozdíl od převodu obchodního podílu na jiného společníka není bez dalšího nutný v tomto případě souhlas valné hromady s převodem obchodního podílu, v tomto směru zákon považuje za generální souhlas výslovné ustanovení společenské smlouvy o možnosti převodu obchodního podílu na extranea. Společenská smlouva však může takovýto souhlas předpokládat.⁵⁴

Z ustanovení § 115 odst. 2 obch. z. poslední věty a samozřejmě i z logiky věci vyplývá, že u jednočlenné společnosti s ručením omezeným je obchodní podíl vždy převoditelný na třetí osoby. Bylo by nelogické a hlavně neekonomické, aby musel jediný společník udělovat sám sobě souhlas s převodem obchodního podílu, nebo aby dokonce kvůli převodu kvůli převodu obchodního podílu musel měnit zakladatelskou listinu.

2.7.3. Smlouva o převodu obchodního podílu

Dle ustanovení §261 odst. 3 obch. z. jsou smlouvy týkající se účasti ve společnosti a smlouvy, jimiž se převádí podíl společníka, absolutní obchody.

---

⁵³ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008 s. 113

⁵⁴ § 115 odst. 2 obch. z.

Hlavním pramenem úpravy smlouvy o převodu obchodního podílu ustanovení § 115 odst. 3 obch. z., další se řídí ustanovením obchodního zákoníku o závazkových vztazích, neužije se jen ustanovení § 267 odst. 1, jelikož svoji aplikaci na smlouvy uzavřené podle části druhé obchodního zákoníku (tedy i na smlouvu o převodu obchodního podílu) samo vylučuje.

Ustanovení § 115 odst. 3 obch. z. předepisuje některé speciální požadavky na smlouvu o převodu obchodního podílu:

- smlouva musí mít písemnou formu,
- nabyvatel, který není společníkem, musí ve smlouvě prohlásit, že přistupuje ke společenské smlouvě, popř. ke stanovám, a
- podpisy na smlouvě musí být úředně ověřeny

Pokud by nebyla splněna písemná forma a ostatní náležitosti zákonem stanovené, smlouva o převodu obchodního podílu by byla absolutně neplatná.

Z požadavku určitosti právních úkonů vyplývá, že ve smlouvě musí být dohodnuta výše ceny či způsob jejího určení anebo musí být ve smlouvě výslovně vyjádřena bezplatnost převodu obchodního podílu.⁵⁵ Nestanovení ceny (bezplatnosti) za převod obchodního podílu vede k absolutní neplatnosti smlouvy o převodu obchodního podílu pro neurčitost (§ 37 odst. 1 obč. z.). Nejvyšší soud ČR zdůraznil ve svém rozhodnutí vydaném dne 22. 3. 2006 pod sp. zn. 29 Odo 3/2005, že cena je posuzována dle faktické vůle účastníků, nikoliv dle ustanovení smlouvy. Pokud se tyto liší je uzavřená smlouva simulovaným úkonem a zastřeným úkonem je smlouva uzavíraná za cenu, kterou účastníci mezi sebou skutečně dohodli.⁵⁶

Smlouva o převodu obchodního podílu je platná dnem, kdy ji společník a nabyvatel v souladu se zákonem uzavřou. Ustanovení § 115 odst. 4 však účinnost převodu ve vztahu ke společnosti odkládá až do doručení účinné smlouvy o převodu společnosti. K odložení účinnosti smlouvy o převodu obchodního podílu, tentokrát nejen ve vztahu ke společnosti, dochází také v případech, kdy je smlouva uzavřena bez předchozího souhlasu valné hromady (jen pokud zákon

---

⁵⁵ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 375

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 29 Odo 3/2005

nebo společenská smlouva takový souhlas předepisuje) a rovněž v případech, kdy dochází k následnému úřednímu ověření podpisů.⁵⁷

Samozřejmě je také nezbytnou náležitostí smlouvy o převodu obchodního podílu vymezení účastníků této smlouvy (převodce a nabyvatele) a přesné určení předmětu převodu, tedy obchodního podílu.

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, ustanovení § 115 odst. 5 zakládá ručení převodce za závazky, které přešly společně s obchodním podílem na nabyvatele. Obvykle se jedná hlavně o závazek ke splacení vkladu, popř. příplatku.

2.8. Přechod obchodního podílu

K převodu obchodního podílu dochází na základě vícestranného právního úkonu, smlouvy a závisí tedy na vůli účastníků, k přechodu obchodního podílu naopak dochází bez ohledu na vůli, na základě právních událostí, kterými jsou buď smrt fyzické osoby či zánik právnické osoby.

Zákonná úprava obsažená v ustanovení § 116 je odlišná pro nástupnictví po právnických osobách a dědění po osobách fyzických.

2.8.1. Dědění po fyzické osobě

Obchodní zákoník ve svém ustanovení § 116 odst. 2 stanoví, že obchodní podíl, je vždy děditelný. Společníci společnosti s ručením omezeným mohou dědění obchodního podílu ve společenské smlouvě vyloučit. Obchodní podíl se však dědí vždy, jde-li o jednočlennou společnost.

Dědic nabývá obchodní podíl okamžikem smrti zůstavitele⁵⁸, prakticky se tento okamžik v mnohých případech stává pouze právní fikcí. Většinou nejprve probíhá dědické řízení, ovšem dědic je oprávněn práva spojená s obchodním podílem vykonávat již před skončením řízení o dědictví. Je-li dědiců více, pak se

---

⁵⁷ Bartošiková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006 s. 78

⁵⁸ § 460 obč. z.

musí dohodnout, kdo z nich bude vykonávat práva spojená s obchodním podílem, nebo si musí určit společného zmocněnce. Pokud se však dědicové nedohodnou, určí na návrh společnosti osobu oprávněnou vykonávat práva spojená s obchodním podílem do doby skončení řízení o dědictví soud.⁵⁹

Nevýhoda tohoto ustanovení tkví v tom, že v konkrétním případě bude společnosti stav, kdy žádný z dědiců nebude vykonávat práva spojená s obchodním podílem, povětšinou vyhovovat a návrh soudu nepodá. Kogentní zákonná dikce totiž dává v tomto případě aktivní legitimaci k podání návrhu pouze společnosti, ačkoliv by bylo účelné, aby ji měl každý z dědiců. Navíc nelze vyloučit, že by toto řízení mohlo trvat déle než vlastní řízení o dědictví.⁶⁰

Dle ustanovení § 466 obč. z. nemůže dědic odmítnout dědictví jen z části, nemůže tedy odmítnout jen zdědění obchodního podílu. Pokud by se však dědic nechtěl stát společníkem ve společnosti s ručením omezeným, dává mu zákon několik možností, jak se ze společenského poměru vyvázat.

Za prvé může dědic odmítnout dědictví jako celek, což mu umožňuje ustanovení § 463 odst. 1 obč. z. Takovéto odmítnutí musí provést ústním prohlášením u soudu, resp. u notáře, nebo písemným prohlášením jemu zasláným.

Dalšími možnostmi, jak se může dědic vyvázat z účasti na společnosti, jsou obecné možnosti ukončení účasti společníka. Dědic může obchodní podíl převést, pokud to společenská smlouva nevyklučuje či valná hromada neodmítne dát souhlas. Také je možné ukončit společenský poměr dohodou všech společníků dle ustanovení § 149a obch. z. I zde je ovšem nutná vůle ostatních společníků. Dědic stejně jako kterýkoliv jiný společník může požádat soud, aby zrušil jeho účast ve společnosti, protože po něm nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval (§ 148 odst. 1 obch. z.).

Speciální úpravu ukončení účasti na společnosti pro dědice obchodního podílu stanoví obchodní zákoník v ustanovení § 116 odst. 2. Dědic se může domáhat zrušení své účasti ve společnosti soudem, nelze – li na něm spravedlivě požadovat, aby byl společníkem, a to ve lhůtě 3 měsíců od právní moci rozhodnutí soudu o dědictví, jinak toto právo zaniká. Zákon stanoví tří měsíční lhůtu jako

---

⁵⁹ § 116 odst. 2, § 156 odst. 9a 10 obch. z.

⁶⁰ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 129

lhůtu prekluzivní, pokud tedy společník – dědic v této lhůtě nepodá návrh na zrušení své účasti soudu, toto právo zaniká a společník již může ukončit svoji účast na společnosti jen z obecných důvodů a ztrácí tak tzv. výhodu dědice. Účast dědice však nelze zrušit, je – li jediným společníkem.

Další výhodou, kterou dědic – společník oproti ostatním společníkům má, stanoví pátá věta ustanovení § 116 odst. 5 obch. z., a to že dědic, který se domáhá zrušení své účasti ve společnosti soudem, není povinen osobně se podílet na činnosti společnosti, ani když společenská smlouva takovou povinnost stanoví.

Je možné, že smrt společníka fyzické osoby může být důvodem pro zrušení společnosti (stejně tak zánik společníka právnické osoby). Tato možnost je přípustná na základě ustanovení § 151 obch. z., musí však být uvedena výslovně ve společenské smlouvě jako důvod pro zrušení společnosti.⁶¹

2.8.2. Nástupnictví po právnické osobě

U nástupnictví po právnických osobách stanoví obchodní zákoník podobnou konstrukci jako u dědění po fyzických osobách. Ustanovení § 116 odst. 1 obch. z. stanoví, že zánikem právnické osob, která je společníkem, přechází obchodní podíl na jejího právního nástupce. Společenská smlouva však může přechod obchodního podílu na právního nástupce vyloučit.

Pokud právnická osoba zanikne bez právního nástupce, nelze ustanovení § 116 odst. 1 obch. z. použít a jinou výslovnou úpravu obchodní zákoník nenabízí. Z právních úprav zániku jednotlivých právnických osob však vyplývá, že před zánikem konkrétní právnické osoby musejí být vypořádány její závazky postupem stanoveným v příslušném právním předpisu, přičemž nejobvyklejším způsobem vypořádání je likvidace. V rámci takového vypořádání pak musí dojít též k vypořádání účasti ve společnosti, a to buď převodem obchodního podílu nebo jiným zákonem dovolujícím způsobem ukončení účasti ve společnosti. Kdyby v rámci likvidace k vypořádání obchodního podílu nedošlo a likvidovaná

---

⁶¹ Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurs obchodního práva. Právnické osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 199

právnícká osoba byla vymazána z obchodního rejstříku, přichází v úvahu použití ustanovení § 75b obch. z.⁶²

Pokud tedy v rámci likvidace k vypořádání obchodního podílu nedojde, stanoví ustanovení obchodní zákoník následující pravidlo. Jestliže se po skončení likvidace společnosti zjistí dosud neznámý majetek, v tomto případě obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným, rozhodne soud na návrh státního orgánu, společníka, věřitele nebo dlužníka o obnovení likvidace společnosti a jmenuje likvidátora. Po právní moci rozhodnutí zapíše rejstříkový soud do obchodního rejstříku, že došlo k obnovení likvidace společnosti a osobu likvidátora.⁶³

Jestliže se právnícká osoba jako nástupce nechce dále účastnit na společnosti, nemá speciální možnosti ukončení své účasti, jakou má dědic, musí tedy svoji účast ukončit jedním z obecných způsobů ukončení účasti na společnosti s ručením omezeným.

2.9. Zastavení obchodního podílu

Do novely č. 370/2000 Sb. bylo velice těžké zastavit obchodní podíl, jelikož se pro zástavu obchodního podílu ztěžka hledala zákonná podpora. K. Eliáš však uváděl hned dva důvody. Prvním z nich je ten, že zastavit lze cokoli, co je převoditelné. Druhým důvodem byla před účinností novely č. 370/2000 Sb. zásada, u nás dokonce ústavní princip, podle něhož může každý činit vše, co není zákonem zakázáno.⁶⁴

Takovéto hledání zákonné opory odpadlo právě novelou č. 370/2000 Sb., která vložila do obchodního zákoníku § 117a, ve kterém výslovně upravila institut zastavení obchodní podílu.

Zástavní právo je v našem právním systému charakterizováno jako prostředek sloužící k zajištění pohledávky pro případ, že dluh, který jí odpovídá, nebude včas splněn s tím, že v tomto případě lze dosáhnout uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy (§ 152 obč. z.).

---

⁶² Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 378

⁶³ § 75b odst. 2 obch. z.

⁶⁴ Eliáš, K. Obchodní společnosti. Základní otázky. Praha: C. H. Beck, 1994, s. 235

Tím, že náhražkou uspokojení věřitele má být cena zástavy, dostává se zástavnímu věřiteli před ostatními případnými věřiteli přednostního postavení (tzv. princip priority). Při zpeněžení zástavy je to především on, kdo musí být z dosaženého výtěžku na prvním místě uspokojen. Naproti tomu jsou ostatní věřitelé odsouváni do druhého či vzdálenějšího pořadí.⁶⁵

Ustanovení § 117a obch. z. dává společníku společnosti s ručením omezeným možnost disponovat s obchodním podílem jako s předmětem zástavního práva. Tato dispozice ale není vždy jen v rukou majitele obchodního podílu, jelikož je třeba souhlasu valné hromady společnosti k zastavení obchodního podílu, pokud lze obchodní podíl převádět pouze se souhlasem valné hromady. Tomuto omezení se proto vyhne jen společník společnosti s ručením omezeným, jejíž společenská smlouva vylučuje souhlas valné hromady s převodem obchodního podílu. Další omezení dispozice s obchodním podílem jako předmětem zástavy je kogentní upraveno v poslední větě ustanovení § 117a odst. 2 obch. z., zastavený obchodní podíl totiž nelze po dobu trvání zástavního práva znovu zastavit.

Zástavní právo k obchodnímu podílu vzniká zápisem zástavního práva do obchodního rejstříku. Samozřejmostí je, že před tím musí být uzavřena zástavní smlouva. Zákon stanoví nutnost písemné formy smlouvy zástavní. Podpisy na zástavní smlouvě musí být úředně ověřeny.

Návrh na zápis zástavního práva k obchodnímu podílu je oprávněn podat jak zástavní věřitel, tak i dlužník. K návrhu musí navrhovatel přiložit zástavní smlouvu a doklad o souhlasu valné hromady společnosti, je – li zapotřebí (§ 117a odst. 3 obch. z.). Zápis zástavního práva k obchodnímu podílu v obchodním rejstříku je konstitutivním zápisem. Jestliže však nastane situace, kdy dojde k zápisu zástavního práva do obchodního rejstříku, aniž by valná hromada dala k zástavě obchodního podílu souhlas nebo bylo-li usnesení valné hromady společnosti následně prohlášeno za neplatné dle ustanovení § 131 obch. z., zástavní právo vůbec nevznikne. To ovšem platí jen v případech, kdy je souhlas valné hromady k zastavení obchodního podílu nutný.⁶⁶

---

⁶⁵ Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné. 4. aktualizované a doplněné vydání, Praha: ASPI a.s., 2005, s. 440

⁶⁶ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 383

Ustanovení § 117a odst. 6 stanoví, že po dobu trvání zástavního práva vykonává společník i nadále práva spojená s účastí na společnosti. Plnění, na které vznikne nárok na základě účasti ve společnosti po splatnosti zajištěné pohledávky, náleží do výše zajištěné pohledávky a jejího příslušenství zástavnímu věřiteli a započítávají se na zajištěnou pohledávku.

Jestliže společnost vytvoří zisk a valná hromada schválí jeho rozdělení mezi společníky, vzniká každému společníkovi pohledávka vůči společnosti na vyplacení podílu ze zisku. Pokud je pohledávka zajištěná zástavním právem nedospělá (není splatná) nemá zástavní věřitel žádné právo na prostředky plynoucí z titulu práva na podíl na zisku, neboť ustanovení § 153 obč. z. stanoví, že zástavní právo se vztahuje pouze na neoddělitelné plody zástavy. Jakmile je však podíl na zisku vyplacen společníkovi, dochází k jeho oddělení od zástavy a zástavní právo k obchodnímu podílu se na něj již nevztahuje.⁶⁷

Není-li pohledávka zajištěná zástavním právem k obchodnímu podílu řádně a včas splněna, je zástavní věřitel oprávněn svým jménem obchodní podíl zástavce i bez souhlasu valné hromady společnosti na náklady dlužníka prodat v obchodní veřejné soutěži nebo ve veřejné dražbě. Výtěžek prodeje, který převyšuje zajištěnou pohledávku, po odečtení účelně vynaložených nákladů, je povinen zástavní věřitel bez zbytečného odkladu vydat dlužníku.⁶⁸ Takovýmto převodem obchodního podílu zaniká zástavní právo a nabyvatel obchodního podílu se stává společníkem ve společnosti s ručením omezeným.

V případě, že se nepodaří zastavený obchodní podíl prodat a dlužník stále neuhradil svůj dluh vůči zástavnímu věřiteli, nabízí ustanovení § 117a odst. 7 obč. z. neuspokojenému zástavnímu věřiteli dvě možnosti uspokojení jeho pohledávky:

I. Zástavní věřitel začne vykonávat všechna práva spojená s obchodním podílem, a to od okamžiku neúspěšného pokusu o prodej. Mohli bychom mluvit o vzniku požívacího práva zástavního věřitele, přičemž společníkovi - dlužníkovi zůstává jen holé vlastnictví obchodního podílu.⁶⁹

---

⁶⁷ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 143

⁶⁸ § 117a odst. 4 obč. z.

⁶⁹ Pelikánová, I., Černá, S. a kol. Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl. Praha: ASPI a.s., 2006, s. 398

Zástavní věřitel v tomto případě uspokojuje svoji pohledávku zejména z majetkových práv, které plynou z obchodního podílu.

Ustanovení § 162 odst. 1 stanoví povinnost zástavního věřitele starat se o předmět zástavy (obchodní podíl) s péčí řádného hospodáře. Vzniknou-li zástavnímu věřiteli plněním této povinnosti účelně vynaložené náklady, má proti zástavnímu dlužníkovi právo na jejich náhradu. Za porušení této povinnosti, ze kterého vznikne škoda, odpovídá zástavní věřitel podle obecných ustanovení o odpovědnosti za škodu.

II. Druhou možností, kterou dává ustanovení § 117a odst. 7 zástavnímu věřiteli k uspokojení jeho pohledávky, je možnost se dohodnout se zástavcem, že přijme jeho obchodní podíl na úhradu dluhu smlouvou o přechodu obchodního podílu. Tento institut se sice velmi podobá propadlé zástavě, což naše obchodní právo nezná, v tomto případě se však o propadlou zástavu nejedná, jelikož je zapotřebí nového dvoustranného právního úkonu, kterým je smlouva o převodu obchodního podílu.

V takovéto smlouvě o převodu obchodního podílu musí být uvedeno, že se obchodní podíl převádí na úhradu dluhu, včetně jeho důvodu a výše. Pro účely převodu na úhradu dluhu však musí být hodnota podílu stanovena znalcem jmenovaným soudem na návrh zástavního věřitele.

K převodu obchodního podílu na úhradu dluhu není třeba souhlasu valné hromady společnosti, jelikož, byl-li tento souhlas třeba, udělila jej valná hromada již k zastavení obchodního podílu.

Převodem obchodního podílu na zástavního věřitele zaniká zástavní právo. V tomto okamžiku mohou nastat dvě situace:

Hodnota převedeného obchodního podílu je nižší než dluh zástavním právem zajištěný. Zástavní věřitel je poté povinen vyplatit bez zbytečného odkladu po převodu zástavci částku, o niž převyšuje hodnota obchodního podílu hodnotu dlužné pohledávky s příslušenstvím včetně nákladu znaleckého posudku.⁷⁰

---

⁷⁰

§ 117a odst. 7 obch. z.

Stejně tak může nastat situace, kdy hodnota obchodního podílu je nižší než dluh zástavním právem zajištěný. V tomto případě zástavní právo taktéž zaniká, avšak část dluhu, která nebyla uspokojena hodnotou obchodního podílu, je stále vymahatelnou. Jestliže není osoba zástavního dlužníka shodná s osobou dlužníka obligačního, nelze na osobě zástavního věřitele uplatňovat pohledávku.

Nevýhodou této možnosti uspokojení pohledávky je skutečnost, že zástavní věřitel nemá právní nárok na takovýto postup. Pokud dlužník odmítne přistoupit na smlouvu o převodu obchodního podílu na úhradu dluhu, musí zástavní věřitel k uspokojení své obchodním podílem zajištěné pohledávky využít jiný zákonem nezakázaný způsob.

2.10. Vydržení obchodního podílu

Otázkou, na níž zákon neodpovídá, je skutečnost, zda-li je možné vydržet obchodní podíl a s ním i práva, která z něho plynou. V praxi se totiž může stát, že nabyvatel nabude obchodní podíl v dobré víře od nevlastníka, v tomto případě ale nebude chráněn principem materiální publicity rejstříkového zápisu, anebo jej nabude od vlastníka zapsaného v obchodním rejstříku, avšak převodní smlouva bude z nějakého důvodu absolutně neplatná. Spornou otázkou je tedy možnost aplikace ustanovení § 134 obč. z. o vydržení.

Argumentem proti aplikaci ustanovení občanského zákoníku o vydržení se opírá o skutečnost, že občanský zákoník upravuje vydržení pouze věcí, obchodní podíl je jinou majetkovou hodnotou a vydržení obchodního podílu není možné.

Naproti tomu argumenty pro užití institutu vydržení i na obchodní podíl jsou podepřeny principy, na kterých české soukromé právo stojí, jako je princip dobré víry, ochrany právní jistoty, dobrých mravů a princip poctivého obchodního styku.⁷¹

Nejvyšší soud ČR v otázce vydržení obchodního podílu zastává pevné stanovisko, že obchodní podíl lze vydržet jako věc movitou. Tento postoj odůvodňuje následovně: „*Obchodní podíl je souhrnem práv a povinností*

⁷¹ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 131-132

společníka ve vztahu ke společnosti, je současně i majetkovou hodnotou, se kterou lze, jako s takovou, disponovat, tj. činit ji předmětem právních úkonů jako celek (nikoli pouze její složky, tj. jednotlivá práva a povinnosti spojená s obchodním podílem). Posuzujeme-li možnost vydržení obchodního podílu z tohoto pohledu, je třeba vzít v úvahu, že byť není věcí, jsou s ním spojena práva a povinnosti společníka společnosti s ručením omezeným stejně, jako jsou s akcií spojena práva a povinnosti společníka společnosti akciové. Podle ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 591/1992 Sb., ve znění účinném od 1. ledna 2001, se na cenné papíry vztahují ustanovení o věcech movitých, nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis jinak. Z uvedeného plyne, že akcii, jako cenný papír, lze vydržet podle ustanovení § 134 odst. 1 obč. zák. jako věc movitou. Za situace, kdy o možnosti vydržet akcii (jako věc movitou) nelze podle platné právní úpravy mít (přesto, že i akcie představuje souhrn práv a povinností akcionáře, tak jako obchodní podíl představuje souhrn práv a povinností společníka společnosti s ručením omezeným) žádné pochybnosti, by byl závěr o tom, že obchodní podíl vydržet nelze, zcela nelogický, neboť tomu, aby se na obchodní podíl vztahovala bez dalšího možnost vydržení, brání vlastně jen to, že práva a povinnosti společníka společnosti s ručením omezeným nejsou, na rozdíl od akciové společnosti, inkorporována do cenného papíru a obchodní podíl proto není věcí.“⁷²

Kritici tohoto rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR argumentují hlavně tím, že práva společníka společnosti s ručením omezeným ztělesněná v obchodním podílu nejsou totožná právy akcionáře. Společník je se „svou“ společností více spjat než akcionář, vyjadřuje to jak jeho ručení (být omezené) za dluhy společnosti ve smyslu § 106 obch. z., tak i možnost společnosti uložit společníku příplatkovou povinnost (výklad k povinnostem bude podán dále), nehledě již k tomu, že při převodu obchodního podílu musí jeho nabyvatel ve smlouvě o převodu obchodního podílu výslovně vyjádřit, že přistupuje ke společenské smlouvě (§ 115 odst. 3 obch. z.), zatímco při převodu akcií zákon něco takového nevyžaduje.⁷³

---

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 10. 2007, sp. zn. 29 Odo 794/2006
Stejně tak v Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne ze dne 28. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005

⁷³ Eliáš, K. Vydržení obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným – nevyslovené argumenty. Obchodněprávní revue, 2009, č. 1

3. Práva společníka s. r. o.

Následující kapitola se bude věnovat právům společníka společnosti s ručením omezeným, i když předešlé kapitoly byly plně této problematice a de facto se také věnovaly právům a povinnostem společníka s ručením omezeným.

Jak již bylo uvedeno výše, obchodní podíl představuje účast společníka na společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti, proto vlastně již celá minulá kapitola byla věnována právům a povinnostem společníka společnosti s ručením omezeným. V této kapitole již budu provádět výklad ke konkrétním právům společníka.

3.1. Třídění práv společníka

Ze samotné právní úpravy neplyne žádné specifické dělení či kastování práv společníka, které mu vznikají na základě jeho účasti ve společnosti s ručením omezeným. Dělením těchto práv se zabývá pouze právní teorie, popř. praxe. Níže jsou uvedeny některé přístupy k rozdělení práv společníka společnosti s ručením omezeným:

Jednou z možných kategorizací práv společníka je rozdělení na práva základní a práva doplňková:

- Za základní práva jsou považovány právo hlasovací a kontrolní, právo na podíl na zisku a právo na vypořádání při zániku účasti společníka ve společnosti nebo při zániku společnosti samé.
- Doplňkovými právy jsou např. právo na dispozici s obchodním podílem, právo podat soudu návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, právo žalovat jménem společnosti o náhradu škody aj.
- Zvláštní okruh práv potom představují práva menšinových společníků.⁷⁴

⁷⁴

Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 158

Práva společníka společnosti s ručením omezeným lze také rozdělit dle jejich povahy na práva majetková a práva na řízení a kontrolu společnosti:

- Mezi majetková práva se řadí právo na podíl na zisku, právo na vypořádání a právo na podíl na likvidačním zůstatku
- Práva na řízení a kontrolu společnosti jsou právo účastnit se valné hromady a podílet se na jejím rozhodování, právo požadovat informace, právo nahlížet do dokladů společnosti aj.⁷⁵

V neposlední řadě teorie rozděluje práva společníka plynoucí z účasti na společnosti dle toho, vůči komu tato práva směřují, tj. jaký subjekt se nachází na druhé straně právního vztahu. Dle tohoto kritéria se práva společníka dělí na:

- Práva vůči společnosti, kam se řadí právo účasti ve správě společnosti, právo kontroly, minoritní práva, právo společníka na podíl na zisku, právo na vypořádací podíl a na podíl na likvidačním zůstatku.
- Práva společníků mezi sebou.
- A práva společníka vůči třetím osobám, mezi něž patří především práva vzniklá na základě ručitého závazku.⁷⁶

Tato práce si neklade za cíl přijít s nějakým novým rozdělením práv společníka společnosti s ručením omezeným, proto se nadále budu věnovat jednotlivým vybraným právům bez ohledu na jejich zařazení, i když začnu skupinou, která by se dala zařadit do práv majetkových, neboť si myslím, že u společnosti s ručením omezeným, jako kapitálové společnosti, se tato dostávají do popředí.

3.2. Právo na podíl na zisku

Jedním z nejdůležitějších účelů společnosti s ručením omezeným je vytvoření zisku. Takto vytvořený zisk náleží společnosti, společníci mají však právo na podíl na takovémto zisku, jinak bychom jen těžko hledali důvod, proč by společníci do společnosti vstupovali, popř. ji zakládali. Případná ustanovení

---

⁷⁵ Pokorná, J. Subjekty obchodního práva. vybrané problémy. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 167-170

⁷⁶ Eliáš, K. Obchodní společnosti. Základní otázky. Praha: C. H. Beck, 1994, s. 260-287

společenské smlouvy, která by některého z těchto společníků tohoto práva zbavovala, jsou ve zjevném rozporu se zákonem a s dobrými mravy a tudíž neplatná.⁷⁷

K tomu, aby měli společníci nárok na podíl na zisku je ovšem nutno splnit několik zákonem stanovených podmínek uvedených v ustanoveních § 123 odst. 1, 2, který dále odkazuje na některá ustanovení § 188 obch. z.

Základní podmínkou pro to, aby společníci měli právo na podíl na zisku, je onen zisk. Rozhodnutí o tom, zda-li bude zisk rozdělen, popř. v jaké výši bude rozdělen, je dle ustanovení § 125 odst. 1 písm. b) obch. z. plně v kompetenci valné hromady společnosti.

Jestliže se, ale valná hromada systematicky vyhýbá rozdělování zisku, mají minoritní přehlasovaní společníci, kteří se ve společnosti účastní hlavně z důvodu podílení se na zisku, možnost domáhat se soudního zrušení své účasti ve společnosti v souladu s ustanovením § 148 odst. 1 obch. z. Pokud se k takovému systematickému vyhýbání rozdělení zisku přidají zvláštní okolnosti (např. zjevné zneužití většinových práv, zřejmá ekonomická bezúčelnost rozhodnutí tohoto druhu), lze se rovněž domáhat výroku o neplatnosti příslušného usnesení valné hromady soudem pro zneužití práva a rozpor s dobrými mravy.⁷⁸

Z kogentního ustanovení § 125 odst. 2 obch. z. vyplývá, že k výplatě zisku nelze použít základního kapitálu, rezervního fondu ani ostatních kapitálových fondů ani prostředků, které podle obchodního zákoníku či korporátních dokumentů mají být použity k doplnění těchto fondů. Tyto zdroje by měly dle našeho práva sloužit společnosti a nesmějí tedy být tímto způsobem odváděny ven ze společnosti.

Další podmínka, kterou se musí valná hromada řídit při rozdělování podílů na zisku, plyne z ustanovení § 178 odst. 6 obch. z. Částka určená k vyplacení jako podíl na zisku společnosti totiž nesmí být vyšší, než je hospodářský výsledek účetního období vykázaný v účetní závěrce snížený o povinný příděl do rezervního fondu a o neuhrazené ztráty minulých let a zvýšený o nerozdělený zisk

---

⁷⁷ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 166

⁷⁸ Eliáš, K. Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektum, 1997, s. 198

minulých let a fondy vytvořené ze zisku, které společnost může použít dle svého volného uvážení.

Z výše uvedeného vyplývá, že společnost může svým společníkům rozdělit podíl na zisku, i když byl hospodářský výsledek v daném roce negativní. V tomto případě však musí být splněna podmínka, že zisk z minulých let, popř. fondy vytvořené ze zisku, převyšují negativní hospodářský výsledek v daném roce.

Při rozhodování o rozdělení zisku musí vzít valná hromada společnosti v potaz i ustanovení § 65a, to stanoví, jestliže jsou v účetnictví společnosti v aktivech vykazovány zřizovací výdaje jako dlouhodobý majetek, musí být tento majetek odepsán nejpozději v průběhu pěti let od vzniku společnosti. Dokud není tento majetek zcela účetně odepsán, je jakékoliv vyplácení podílů na zisku zakázáno, ledaže disponibilní zdroje, z nichž lze jinak vyplácet podíly na zisku, a nerozdělený zisk minulých období jsou nejméně rovny neodepsané části zřizovacích výdajů. Zřizovacími výdaji jsou jednak výdaje spojené se založením společnosti a jednak výdaje, které nově vzniklá účetní jednotka uhradí jiné osobě v souvislosti se svým zřízením.⁷⁹

Pokud valná hromada společnosti rozhodne, že určitá část zisku (to jak velká část to bude, je plně v kompetenci valné hromady) bude rozdělena ve formě podílů na zisku mezi společníky, je dle ustanovení § 123 odst. 1 obch. z. poměr na zisku každého společníka roven poměru jeho obchodního podílu k základnímu kapitálu. Toto ustanovení je však dispozitivní povahy a společenská smlouva může stanovit odchylný vzorec pro stanovení poměru jednotlivých společníků na rozdělovaném zisku.

Tato možnost změny poměru podílů není ovšem bezbřehá. Oněmi mantinely, které chrání hlavně menšinové společníky proti neomezené vůli většiny, jsou dva instituty soukromého práva. První z nich vychází z ustanovení občanského zákoníku, konkrétně ustanovení § 39, které zneplatňuje právní úkon, který se příčí dobrým mravům. Druhé omezení, které vychází z kogentních ustanovení obchodního zákoníku, nalezneme v ustanoveních § 265 obch. z., jenž stanoví, že výkon práva který je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, nepožívá právní ochrany.

---

⁷⁹ Příloha č. 2 k opatření ministerstva financí č.j. 281/89 759/2011 ?

Kromě společníků společnosti s ručením omezeným mohou být na základě rozhodnutí valné hromady účastni na rozdělovaném zisku i jednatelé či členové dozorčí rady, je li zřízena.⁸⁰

Obchodní zákoník dále stanoví splatnost podílu na rozdělovaném zisku. Podíly na zisku jsou splatné do 3 měsíců ode dne, kdy bylo přijato usnesení valné hromady o rozdělení zisku.⁸¹ Toto ustanovení je ovšem dispozitivní povahy a společnost může tuto splatnost stanovit odlišně, a to buď ve společenské smlouvě, ve stanovách či v usnesení valné hromady o rozdělení zisku.

Z ustanovení třetí věty § 178 odst. 1 obch. z. vyplývá, že společnost nesmí vyplácet zálohy na podíly na zisku. Toto ustanovení chrání společnost od odlivu prostředků předtím, než bude z účetní závěrky jasné, jaké bylo hospodaření společnosti v minulém období.

Podíly na zisku, které jsou rozděleny v rozporu se zákonem, společenskou smlouvou či ustanovením valné hromady, jsou společníci povinni vrátit společnosti, a to bez ohledu na to, zda bylo prohlášeno usnesení valné hromady, která o výplatě podílů rozhodla, za neplatné. V takovémto případě dokonce společníci nejsou chráněni zásadou o plnění přijatém v dobré víře.⁸² Navíc za vrácení takto poskytnuté výplaty ručí jednatelé, kteří vyslovili souhlas s touto výplatou společně a nerozdílně.

3.3. Právo na vypořádací podíl

Dalším majetkovým právem společníka společnosti s ručením omezeným je právo na vypořádací podíl, které vzniká ukončením účasti společníka na společnosti. Toto právo může náležet jak společníku, jehož účast na společnosti zanikla, tak i jeho právnímu nástupci či dědici.

Právo na vypořádací podíl má ryze majetkovou povahu vzhledem k tomu, že právo na jeho výplatu vzniká na základě právní skutečnosti působící zánik

---

⁸⁰ § 178 odst. 3 obch.z

⁸¹ § 178 odst. 7 obch. z.

⁸² Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 395.

společenského vztahu společníka ke společnosti za jejího trvání a představuje vlastně kvantifikaci obchodního podílu z hlediska ekonomického vyjádření kapitálové účasti společníka na společnosti a jejího zhodnocení nebo znehodnocení za dobu, v níž tento kapitál ve společnosti fungoval.⁸³

Obchodní zákoník přisuzuje právo na vypořádací podíl společníků, jehož obchodní podíl přešel na společnost, nikoli tedy na jiného společníka či třetí osobu v rámci převodu obchodního podílu, zde je majetkovým ekvivalentem hodnoty obchodního podílu cena, kterou si účastníci ujednají ve smlouvě o převodu obchodního podílu. Právní skutečnosti, na jejichž základě přechází účast ve společnosti na společnost, byly předmětem výkladu v minulé kapitole, proto zde je uveden pouze jejich přehled:

- vyloučení společníka na základě jeho nesplnění vkladové či příplatkové povinnosti,
- soud ukončil účast společníka ve společnosti,
- soud vyloučil společníka pro závažné porušení jeho povinností,
- účast ve společnosti byla ukončena dohodou všech společníků,
- obchodní podíl nemohl přejít na právního nástupce či dědice,
- účast ve společnosti zanikla na základě prohlášení konkurzu na majetek společníka, zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku, pravomocného nařízení výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu společníka ve společnosti nebo vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu společníka ve společnosti.

Pro výpočet vypořádacího podílu se použijí obdobná pravidla jako pro výpočet podílu na zisku, tedy poměrem obchodních podílů nestanoví-li společenská smlouva něco jiného.⁸⁴

Ustanovení § 61 odst. 2 obch. z. stanoví postup pro výpočet vypořádacího podílu. Výše vypořádacího podílu se stanoví ke dni zániku účasti společníka ve společnosti z vlastního kapitálu zjištěného z mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky. Společenská smlouva však může stanovit, že se výše

---

⁸³ Pokorná, J. Subjekty obchodního práva.vybrané problémy. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 168

⁸⁴ § 150 odst. 1 obch. z.

vypořádacího podílu zjistí z čistého obchodního majetku na základě posudku znalce, kterého ustanoví na návrh společnosti soud.

Splatnost vypořádacího podílu se řídí ustanovením § 150 odst. 3 obch. z. a je závislá na skutečnosti, zda-li byl zcela splacen vklad bývalého společníka a zda-li společnost již vyřešila problém uvolněného obchodního podílu. Mohou tedy nastat dva scénáře:

1. Vklad společníka je plně splacen a společnost se vypořádá s obchodním podílem dle ustanovení § 113 odst. 5 nebo 6 obch. z., potom je vypořádávaný podíl splatný bez zbytečného odkladu po vyřešení problému uvolněného obchodního podílu, který přešel na společnost.
2. Společnost se sice vypořádala s obchodním podílem dle ustanovení § 113 odst. 5 nebo 6 obch. z., ale společník svoji vkladovou povinnost zatím zcela nesplnil. Za těchto okolností je vypořádací podíl splatný bez zbytečného odkladu po splacení tohoto vkladu.⁸⁵

Ustanovení § 150 odst. 3 je kogentní do té míry, že společnost nemůže stanovit jiný postup při stanovování splatnosti, avšak společenská smlouva může prodloužit lhůtu pro splatnost vypořádacího podílu.

Vypořádací podíl se vyplácí v penězích, není ovšem v rozporu se zákonem pokud společenská smlouva či stanovy společnosti stanoví něco jiného.⁸⁶

3.4. Právo na podíl na likvidačním zůstatku

Pokud se společnost s ručením omezeným zruší s likvidací, má každý společník právo na podíl na majetkovém zůstatku, který vyplynul z likvidace, nebo-li podíl na likvidačním zůstatku.⁸⁷

Velikost likvidačního zůstatku je, stejně jako u vypořádacího podílu a podílu na zisku, závislá na poměru obchodních podílů. Společenská smlouva může opět stanovit jiný vzorec pro výpočet podílu na likvidačním zůstatku.

---

⁸⁵ Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurs obchodního práva. Právnické osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 188

⁸⁶ § 61 odst. 2 obch. z.

⁸⁷ § 61 odst. 4 a § 153 obch. z.

3.5. Právo na řízení společnosti

Oproti osobním společnostem nejsou společníci společnosti s ručením omezeným, jako společnosti kapitálové povinni aktivně se podílet na podnikatelské činnosti společnosti, to je ovšem nezabývá práva na řízení společnosti. Společníci sice neřídí společnost přímo jako je tomu u osobních obchodních společností, ale prostřednictvím orgánu, kterým je valná hromada.

Společníci, ale i ve společnosti s ručením omezeným mohou přijímat rozhodnutí mimo valnou hromadu, toto právo jim zaručuje ustanovení § 130 obch. z.

3.5.1. Řízení společnosti prostřednictvím valné hromady

Valná hromada je nejvyšším orgánem společnosti a skládá se ze všech společníků dané společnosti. Společník se může zúčastnit jednání valné hromady nebo v zastoupení zmocněncem na základě písemné plné moci (§ 126 obch. z.). Společenská smlouva může předepsat, aby podpis společníka na plné moci byl úředně ověřen – to však není u společnosti s ručením omezeným obvyklé. Právní osoba je na valné hromadě zastoupena svým statutárním orgánem, v praxi ovšem vyvstává otázka, jestli jsou zapotřebí všichni členové statutárního orgánu, je-li jich více. Odpověď se v právní teorii hledá těžko, avšak existuje jednoduché řešení, a to udělení plné moci jednomu ze statutárů či třetí osobě, tato osoba sice není přímým účastníkem, ale pouze zmocněncem na základě plné moci. Tato skutečnost však společníka – právnickou osobu nijak neznevýhodňuje a žádná práva jí neubírá.⁸⁸

Účastnit se valné hromady je nezadatelné právo každého společníka, společník má tedy právo účasti na valné hromadě i v případě, že je z hlasování na valné hromadě vyloučen. Společník je vyloučen z hlasování na valné hromadě,

---

⁸⁸ Bartošiková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006 s. 171

pokud například valná hromada rozhoduje o jeho nepeněžitém vkladu, nebo o jeho vyloučení (více v ustanovení § 127 odst. 5 obch. z.).

Společníkům z práva na účasti, rozhodování, na valné hromadě vyplývá řada práv, která souvisí s řízením a kontrolou společnosti. Jednatel společnosti tedy není vázán pokyny jednotlivých společníků (s výjimkou jednočlenné společnosti, kde jediný společník reprezentuje valnou hromadu společnosti). Jednatel je vázán usnesením valné hromady, tedy kolektivní vůlí společníků přijatou a projevenou zákonem stanoveným postupem, nikdy však příkazy individuálního společníka, a to i tehdy, je-li tato osoba majoritním společníkem.⁸⁹

Rozsah působnosti valné hromady je stanoven v ustanovení § 125 odst. 1 obch. z., a jedná se o ty nejdůležitější otázky řízení, kontroly a chodu společnosti. Ustanovení § 125 odst. 3 obch. z. dokonce dává valné hromadě možnost vyhradit si rozhodování věcí, které jinak náleží do působnosti jiných orgánů společnosti s ručením omezeným. Tato možnost ovšem není absolutní, je např. omezena ustanovením § 134 obch. z., dle kterého náleží obchodní vedení společnosti jednatelem. Dle mého názoru si tedy valná hromada nemůže vyhradit rozhodování ve věcech obchodního vedení. Stejně tak uvádí J. Dědič: „*Česká právní úprava umožňuje, aby valná hromada dávala jednatelemi pokyny týkající se koncepčního řízení společnosti nebo určovala zásady jeho činnosti, avšak nikoliv pokyny týkající se obchodního vedení.*“⁹⁰

Ustanovení o působnosti valné hromady jsou kogentní v tom směru, že společenská smlouva nemůže přenášet působnost valné hromady na jiné orgány, může pouze působnost valné hromady rozšířit i o jiné okruhy. Jedinou výjimku z tohoto pravidla obsahuje ustanovení § 125 odst. 2 obch. z., a to že společenská smlouva může přenést pravomoc udělovat a odvolávat prokuru.

K přijetí usnesení valné hromady a vyjádření tak kolektivní vůle společníků slouží institut hlasování na valné hromadě. Zákon stanoví, že každý společník má jeden hlas na každých 1000 Kč svého vkladu, společenská smlouva však může stanovit jiný počet hlasů.⁹¹

---

⁸⁹ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 159

⁹⁰ Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Praha: Polygon, 2002, s. 1099

⁹¹ § 127 odst. 2 obch. z.

Valná hromada je schopná usnášení, jsou-li na valné hromadě přítomni společníci, kteří mají alespoň polovinu všech hlasů.⁹² Toto ustanovení je opět dispozitivní povahy, ovšem jen v tom smyslu, že společenská smlouva může stanovit nutnost vyššího počtu přítomných společníků.

K rozhodnutí valné hromady je třeba alespoň prostá většina hlasů přítomných společníků, společenská smlouva či zákon můžou stanovit vyšší počet hlasů potřebných k přijetí usnesení valné hromady. Obchodní zákoník např. stanoví souhlas alespoň dvou třetin hlasů všech společníků v případech uvedených v ustanovení § 127 odst. 4 obch. z. Ustanovení tohoto paragrafu dále stanoví podmínku souhlasu všech společníků společnosti, jestliže se snižuje základní kapitál tak, že se vklady jednotlivých společníků snižují nerovnoměrně.

3.5.2. Řízení společnosti mimo valnou hromadu

Jak již bylo uvedeno výše, společníci společnosti s ručením omezeným mohou přijímat kolektivní rozhodnutí i mimo valnou hromadu společnosti. Osoba, která je jinak oprávněna svolat valnou hromadu (o právu svolat valnou hromadu bude hovořeno dále) předloží každému ze společníků návrh usnesení společnosti k vyjádření a zároveň stanoví lhůtu, ve které se mají společníci vyjádřit k tomuto návrhu. Zákon v tomto případě stanoví právní domněnku, že osoba společníka, který se k návrhu nevyjádří, s návrhem souhlasí. Osoba, která tento návrh předložila, poté oznámí výsledky hlasování jednotlivým společníkům. Názor většiny se zde na rozdíl od usnesení valné hromady počítá ze všech společníků společnosti, jelikož zde nejsou žádní „nepřítomní“ společníci, právě díky zákonné domněnce nesouhlasu společníka, který se nevyjádřil.⁹³

---

⁹² § 127 odst. 1 obch. z.

⁹³ § 130 odst. 1 obch. z.

3.5.3. Právo účasti na vedení společnosti

Dle ustanovení § 133 je statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným jeden nebo více jednatelů. Jednateli pak náleží obchodní vedení společnosti.

Obchodní vedení společnosti může prostřednictvím funkce jednatele vykonávat kterýkoliv společník, kterého však musí jmenovat valná hromada, jelikož jednatele jmenuje valná hromada z řad společníků nebo jiných fyzických osob.⁹⁴

Každý společník společnosti s ručením omezeným se tedy může přímo účastnit na vedení společnosti právě prostřednictvím výkonu funkce jednatele (pokud ovšem splňuje požadavky zvláštními zákony stanovené). Bez toho, aniž by byl společník zároveň ve funkci jednatele se nemůže přímo účastnit na vedení společnosti s ručením omezeným.

3.6. Právo kontroly společnosti

Ustanovení § 122 odst. 1 obch. z. dává společníkům možnost kontroly činnosti společnosti prostřednictvím valné hromady v rozsahu způsobem uvedeným ve společenské smlouvě, popř. ve stanovách.

Právo na kontrolu činnosti společnosti je tedy velice blízké právu na řízení společnosti, jenž bylo předmětem výkladu minulé podkapitoly už jen proto, že je upravováno stejnými zákonnými ustanoveními.

Právo na kontrolu lze též vykonávat prostřednictvím dozorčí rady. Zákonodárce nechal povětšinou zřízení dozorčí rady, jako kontrolního orgánu na vůli společníků, a to vzhledem k faktu, že případů, kdy musí společnost obligatorně dozorčí radu zřídit, je v praxi velice málo.⁹⁵

---

⁹⁴ § 133 odst. 3 obch. z.

⁹⁵ Plíhal, T. Několik postřehů k dozorčí radě ve společnosti s ručením omezeným. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 3, s. 30

Právo na kontrolu je také velice provázáno s právem na informace, které je upravováno ustanovením odstavce druhého § 122 obch. z., který dává společníkům právo na informace o záležitostech společnosti, nahlížet do dokladů společnosti a kontrolovat tam obsažené údaje nebo k tomu zmocnit auditora nebo daňového poradce. Právo na informace je předmětem výkladu následující podkapitoly.

3.7. Právo na informace

Jak již bylo uvedeno výše ustanovení § 122 obch. z. dává společníkům společnosti s ručením omezeným právo na informace o činnosti společnosti. Toto ustanovení dává pouze demonstrativní výčet práv na informace a na kontrolu společnosti, a to:

- právo požadovat od jednatelů informace o záležitostech společnosti,
- právo nahlížet do dokladů společnosti,
- právo kontrolovat údaje obsažené v dokladech společnosti,
- právo zmocnit auditora nebo daňového poradce ke kontrole údajů obsažených v dokladech společnosti.

Velmi nejasná je konfrontace ustanovení § 122 odst. 2 obch. z. s ustanoveními §§ 17 – 20, která mezi práva náležející k podniku řadí i obchodní tajemství. Dle ustanovení § 18 obch. z. má podnikatel provozující podnik, na který se obchodní tajemství vztahuje, výlučné právo tímto tajemstvím nakládat, zejména oddělit svolení k jeho užití a stanovit podmínky takového užití. Takovýmto podnikatelem je společnost s ručením omezeným a osobami oprávněnými nakládat s obchodním tajemstvím jsou její jednatelé. Otázkou tedy je, zda uvedené výlučné právo nakládat s obchodním tajemstvím platí i ve vztahu ke společníkům, nebo zda vůči nim v důsledku ustanovení § 122 odst. 2 obch. z. neplatí.⁹⁶

Obchodní zákoník na tuto otázku v rámci ustanovení o společnosti s ručením omezeným neodpovídá, avšak v rámci úpravy akciové společnosti

---

⁹⁶ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009 str. 392

výslovně omezuje právo na informace, jestliže jsou předmětem obchodního tajemství.⁹⁷ Zde by mohli jednatelé hledat alespoň částečnou podporu pro odmítnutí informovat společníky o skutečnostech, které jsou předmětem obchodního tajemství.

Možným řešením tohoto problému je úprava této skutečnosti ve společenské smlouvě (nebo alespoň v usnesení valné hromady). Chybí li takovéto smluvní ujednání, nelze tuto otázku spolehlivě odpovědět a obecně lze uvést pouze to, že jednatel se musí chovat ve vztahu ke společnosti za každých okolností profesionálně a s odbornou péčí a zásadně je povinen dbát obchodního tajemství. Jestliže se tedy společník dožaduje informací obsahující obchodní tajemství, je na místě tyto informace odmítnout. Povinnost v tomto směru však jednatelem může uložit valná hromada, vůči které má totiž jednatel nepochybnou informační povinnost.⁹⁸

3.8. Právo na přednostní převzetí vkladu na zvýšení základního kapitálu

Na základě ustanovení § 143 odst. 1 obch. z. mají společníci přednostní právo na zvýšení základního kapitálu, pokud se zvyšuje peněžitými vklady. Toto právo se realizuje prostřednictvím převzetí závazku ke zvýšení vkladu.

Závazek ke zvýšení vkladu jsou společníci oprávněni převzít v poměru výše svých obchodních podílů. Společenská smlouva však může stanovit jiný poměr či jiný způsob rozdělení výše závazků ke zvýšení základního kapitálu.

Právo na přednostní zvýšení základního kapitálu je sice garantováno zákonem, společenská smlouva však může takovéto právo vyloučit. Spornou otázkou zůstává, zda-li lze takovéto právo vyloučit jen některému ze společníků či jen některým společníkům.

V literatuře se objevuje názor, že takový postup je možný vzhledem k tomu, že zákon umožňuje, aby společenská smlouva změnila poměr, ve kterém

---

⁹⁷ § 180 odst. 4 obch. z.

⁹⁸ Eliáš, K. Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektum, 1997, s. 117

společníci převezmou vklady na zvýšení základního kapitálu, není proto důvod, aby nemohla právo některých společníků zcela vyloučit.⁹⁹

Osobně se domnívám, jak již bylo uvedeno v podkapitole, která se věnovala podílu na zisku, že každé ustanovení společenské smlouvy, které zakládá nerovné postavení společníků, musí být v souladu s dobrými mravy a zásadami poctivého obchodního styku. Dle mého názoru vyloučení přednostního práva na zvýšení základního kapitálu jen u některého společníka je šikanózní a v rozporu s dobrými mravy, tudíž neplatné.

Ustanovení § 143 odst. 3 obch. z. dále stanoví lhůtu na uplatnění práva na přednostní účast na zvýšení základního kapitálu, pokud takovouto lhůtu nestanoví společenská smlouva či stanovy společnosti. Pro tuto lhůtu stanoví zákon délku jednoho měsíce a počíná běžet dnem, kdy se společník dozví o usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu. Tato lhůta má tedy subjektivní charakter, z čehož vyplývá praktický požadavek upravit si ve společenské smlouvě lhůtu objektivní.

Tohoto práva se může společník poté, co mu bylo přiznáno, vzdát. Zákon dává společníkovi společnosti s ručením omezeným dvě možnosti, jak se tohoto práva vzdát. Je – li společník přítomen na valné hromadě, může se přednostního práva na zvýšení základního kapitálu vzdát přímo na valné hromadě výslovným písemným prohlášením, které se uvede v notářském zápisu o rozhodnutí valné hromady. Druhou možností, jak se vzdát přednostního práva, je prohlášení opatřené úředně ověřeným podpisem daného společníka adresované společnosti. Takovéto vzdání se práva má právní účinky i vůči právnímu nástupci společníka.¹⁰⁰

Poté, kdy společník nevyužije své přednostní právo k účasti na zvýšení základního kapitálu (ať již marným uplynutím lhůty k převzetí závazku ke zvýšení vkladu či písemným prohlášením o vzdání se tohoto práva), může převzít závazek ke zvýšení (novému) vkladu kdokoliv. Ať již převezme jiný společník závazek ke zvýšení vkladu či osoba, která stojí mimo společnost, převezme závazek k novému vkladu, potřebuje k tomuto převzetí souhlas valné hromady společnosti.

---

⁹⁹ Bartošiková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 177

¹⁰⁰ § 143 odst. 2 obch. z.

3.9. Právo podat jménem společnosti žalobu

Ustanovení § 131a obch. z. dává každému společníkovi možnost podat jménem společnosti žalobu, a to ve dvou případech.

Za prvé může společník podat jménem společnosti žalobu o náhradu škody proti jednateli, jenž odpovídá společnosti za škodu, kterou jí způsobil. Jedná se vlastně o speciální jednatelské oprávnění, které zákon přiznává každému společníkovi, jedná – li se o žalobu na náhradu škody způsobené společností jednatelem nebo jednatelem. Vzhledem k tomu, že se předpokládá velmi malá až žádná ochota jednatelů podat žalobu proti nim samotným, je v některých právních řádech, nevyjímaje toho českého zakotveno toto mimořádné jednatelské oprávnění společníků společnosti s ručením omezeným.¹⁰¹

Druhým typem žaloby, kterou může společník společnosti s ručením omezeným jménem společnosti podat, je žaloba o splacení vkladu proti společníkovi, který je v prodlení právě nesplacením svého vkladu. Tato žaloba však nemůže být podána vymáhá-li splacení vkladu již jednatel nebo jestliže valná hromada rozhodla o vyloučení společníka, který je v prodlení.¹⁰²

Jiná osoba než společník, který žalobu, a to proti jednatelem i proti společníkovi s ručením omezeným, podal, nebo osoba jím zmocněná nemůže v řízení činit úkony za společnost nebo jejím jménem. Toto ustanovení obsahuje obchodní zákoník z důvodu, že před jeho začleněním docházelo v praxi k tomu, že jednatele společnosti brali žalobu podanou společníkem zpět. Stejně stanovisko však již před novelou, která začlenila do obchodního zákoníku toto ustanovení, zastávala soudní judikatura, neboť při jakémkoliv jiném postupu by nemělo začlenění ustanovení § 131a do obchodního zákoníku žádný praktický smysl.¹⁰³

Co se týče nákladů řízení, vyvstala otázka, zda-li je společnosti povinná uhradit soudní poplatek. Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 25. 03. 2003, vydaným pod sp. zn. 29 Odo 871/2002 přenesl povinnost zaplatit soudní poplatek na společnost v případě, že společník podá jménem společnosti žalobu o náhradu

¹⁰¹ Pelikánová, I., Černá, S. a kol. Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl. Praha: ASPI a.s., 2006, s. 405

¹⁰² § 131a odst. 2 obch. z.

¹⁰³ Bartošiková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 180

škody proti jednateli. Jestliže tento poplatek zaplatí sám společník, žalující jménem společnosti, jedná se o bezdůvodné obohacení společnosti.

3.10. Právo podat žalobu na prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady soudem

Další právo společníka, které může využít prostřednictvím soudu, je právo domáhat se, aby soud vyslovil neplatnost usnesení valné hromady, pokud je v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami.¹⁰⁴

K uplatnění tohoto práva musí dojít v tříměsíční objektivní lhůtě, která začíná běžet dnem konání valné hromady, na níž bylo usnesení přijato. Pokud nebyla valná hromada řádně svolána, běží společníkovi subjektivní lhůta o stejné délce, jež začíná běžet od okamžiku, kdy se společník mohl dozvědět o konání valné hromady. Tato subjektivní lhůta je však ohraničena lhůtou objektivní, která má zákonem stanovenou délku jednoho roku od konání valné hromady. Veškeré žaloby na prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady musejí být tedy podány nejpozději do jednoho roku od konání valné hromady.¹⁰⁵

Aktivní legitimaci k podání takovéto žaloby mají kromě společníka také jednatelé, likvidátor, insolvenční správce či členové dozorčí rady, proto je možné žalovat neplatnost usnesení valné hromady, resp. rozhodnutí jediného společníka, pro rozpor se zakladatelskou listinou. Osobně si totiž nedokážu představit situaci, kdy jediný společník napadá sám svoje rozhodnutí, že je v rozporu se zakladatelskou listinou.

Soud neplatnost usnesení valné hromady však na základě ustanovení § 131 odst. 3 obch. z. nemůže vyslovit, jestliže:

- a) Došlo k porušení právních předpisů, společenské smlouvy, zakladatelské listiny nebo stanov, jehož důsledkem je jen nepodstatné porušení práv osob oprávněných domáhat se rozhodnutí, kterým soud vysloví neplatnost usnesení valné hromady, či práv jiných osob,

---

¹⁰⁴ § 131 odst. 1 obch. z.

¹⁰⁵ § 131 odst. 4 obch. z.

- b) porušení nemělo závažné právní následky,
- c) rozhodnutím o neplatnosti usnesení valné hromady by došlo k podstatnému zásahu do práv získaných v dobré víře třetími osobami,
- d) nebo se vyslovení neplatnosti valné hromady proto, že byla svolána v rozporu se zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami, domáhá jen osoba, která takto valnou hromadu svolala anebo se podílela na jejím svolání, anebo
- e) se na valné hromadě, která byla svolána v rozporu se zákonem, byli přítomni všichni společníci anebo společníci, kteří na valné hromadě přítomni nebyli, následně projeví s usnesením souhlas.

Z judikatury Nejvyššího soudu ČR vyplývá (konkrétně z usnesení NS ČR ze dne 9. 2. 2000, vydaného pod sp. zn. 32 Cdo 2963/1999), že soud musí nejprve rozhodnout o tom, zdali bylo usnesení valné hromady přijato v rozporu se zákonem, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou či stanovami a teprve poté může rozhodnout o tom, zda přichází v úvahu aplikace ustanovení § 131 odst. 3 obch. z.¹⁰⁶ Důkazní břemeno o skutečnostech zakládajících neplatnost usnesení valné hromady nese navrhovatel, zatímco důkazní břemeno o skutečnostech odůvodňujících použití ustanovení § 131 odst. 3 obch. z. nese společnost, jejíž usnesení navrhovatel napadá.¹⁰⁷

Dle ustanovení § 131 odst. 4 mají společníci společnosti s ručením omezeným právo na náhradu škody, kterou utrpěli v důsledku toho, že rozhodnutí valné hromady bylo vydáno v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou nebo stanovami.

Dále dává stejné ustanovení společníkům právo na přiměřené zadostiučinění za porušení jeho práv. Toto právo mají pouze společníci společnosti nikoliv ostatní osoby oprávněné podat návrh na prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady, tyto osoby mají pouze právo na uplatnění náhrady škody.

Právo na náhradu škody a právo na přiměřené zadostiučinění mají společníci za předpokladu, že byl návrh (žaloba) na vyslovení neplatnosti

---

¹⁰⁶ Usnesení NS ČR ze dne 9. 2. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2963/1999

¹⁰⁷ Bartošiková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 218

usnesení valné hromady úspěšný, nebo nevyslovil-li soud neplatnost usnesení valné hromady z důvodů uvedených v ustanovení § 131 odst. 3 obch. z.

Byl-li návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady neúspěšný z jiných důvodů, anebo jestliže usnesení valné hromady nikdo nenapadl, nelze se náhrady škody ani přiměřeného zadostiučinění domáhat. Soud totiž nesmí platnost usnesení valné hromady posuzovat jako předběžnou otázku, neboť obchodní zákoník stanoví, že platnost usnesení valné hromady lze přezkoumat již jen v rejstříkovém řízení, ve kterém soud rozhoduje o povolení zápisu skutečnosti založené usnesením valné hromady do obchodního rejstříku.¹⁰⁸

3.11. Právo na svolání valné hromady

Právo na svolání valné hromady přisuzuje obchodní zákoník v první řadě jednatelům společnosti s ručením omezeným, ustanovení § 129 odst. 2 dává i společníkům právo svolat valnou hromadu, kde budou moci projednat určité otázky týkající se společnosti. Toto právo lze prosadit i proti vůli jednatelů, musí být ale splněno několik zákonem stanovených podmínek.

Za prvé je potřeba „nashromáždit“ společníky, jejichž vklady dosahují alespoň 10% základního kapitálu společnosti (samozřejmě se může jednat jen o jediného společníka). Tito společníci (společník) mají poté právo požádat jednatele o svolání valné hromady.

Jednatelé jsou povinni svolat valnou hromadu do jednoho měsíce od doručení žádosti společníků o svolání valné hromady. Teprve poté, co jednatelé společnosti valnou hromadu nesvolají, vzniká společníkům právo na svolání valné hromady. Toto právo mají ovšem jen ti společníci, kteří požádali jednatele o svolání valné hromady.

---

¹⁰⁸ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009 s. 423

I když to zákon výslovně nestanoví, společníci, kteří požádají o svolání valné hromady mají též právo navrhnout její program. V opačném případě by ustanovení § 129 odst. 2 obch. z. pozbývalo svůj hlavní smysl.¹⁰⁹

Poslední věta ustanovení § 129 odst. 2 obch. z. dává společníkům právo svolat valnou hromadu i bez splnění podmínek uvedených výše, musí však nastat skutečnost, že společnost nebude mít žádné jednatele.

Jednatelé jsou sice povinni svolat valnou hromadu do jednoho měsíce od obdržení žádost společníků, avšak skutečnost, že svolají navrženou valnou hromadu s navrženým programem až po uplynutí této lhůty, není sama o sobě důvodem pro prohlášení usnesení valné hromady za neplatné.¹¹⁰

Právo na svolání valné hromady je jediným zákonem upraveným právem společníka společnosti s ručením omezeným, které právní teorie zařazuje mezi tzv. práva menšinových společníků.

Toto zařazení vychází z logiky, že právo na svolání valné hromady má společník (společníci), jehož vklad dosahuje alespoň 10% základního kapitálu, což je očividně menšina ve společnosti. Dle mého názoru ho však mezi tzv. menšinová práva řadit nelze už jen z toho důvodu, že náleží i společníkům, kteří ve společnosti disponují většinou. Těmto společníkům je toto právo dokonce daleko prospěšnější, neboť na následné valné hromadě může většinový společník dostat svého záměru, kdežto menšinový společník může být na následné valné hromadě přehlasován a právo na svolání valné hromady tak v podstatě pozbude smyslu. Podobný názor zastává i J. Pokorná: „*Jak je patrné z dikce zákona, je toto oprávnění k dispozici všem společníkům, kteří splňují výše uvedenou podmínku velikosti vkladu. Nejde tedy výslovně o právo menšinových společníků, i když k tomu patrně uvedené ustanovení směřovalo.*“¹¹¹

Současná právní úprava neobsahuje žádná výjimečná práva minoritních společníků, to však neznamená, že by tito žádná práva neměli. Zákon jim samozřejmě přiznává všechna práva, o kterých bylo hovořeno v této kapitole.

---

¹⁰⁹ Bartošiková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 178

¹¹⁰ tamtéž

¹¹¹ Pokorná, J. Subjekty obchodního práva. vybrané problémy. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 170 - 171

Minoritní práva by měla dle mého názoru hlavně řešit ochranu „obyčejných“ práv před svévolí většinových společníků.

Tato práva tedy nepřímou dávkou dávají minoritním společníkům zákonná ustanovení, jež předepisují větší počet hlasů na valné hromadě než je pouhá nadpoloviční většina či ustanovení, která stanoví nutnost souhlasu všech společníků (např. ustanovení § 141 odst. 2 obch. z.).

Práva minoritních společníků ovšem mohou být podstatně rozšířena společenskou smlouvou, i když to se u většiny společností nedá očekávat, neboť tam, kde dochází ke kriminálně závadovému jednání obvykle, může pomoci pouze autoritativní zásah orgánu veřejné moci.¹¹²

Určitá úprava ochrany existuje v ustanovení § 56a obch. z., které zakazuje zneužití hlasů většiny. Toto ustanovení však zároveň chrání i většinu tím, že stejně tak zakazuje zneužití hlasu menšiny.

3.12. Právo dispozice s obchodním podílem

K právům společníka společnosti s ručením omezeným patří samozřejmě také právo dispozice s vlastním obchodním podílem. Výklad k tomuto právu byl podán v minulé kapitole, která se věnovala obchodnímu podílu.

---

¹¹² Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 171

4. Povinnosti společníka s. r. o.

Minulá kapitola byla věnována právům společníka společnosti s ručením omezeným, u kterých měl společník s drobnými výjimkami na výběr, zda-li je využije či nikoliv. U povinností společníka tato volba chybí, je-li mu zákonem, společenskou smlouvou, stanovami či rozhodnutím valné hromady dána určitá povinnost, společník se takto chovat musí.

Nejvyšší soud ČR okruh povinností ještě rozšiřuje, když stanoví: „Povinnosti společníka nemusí vyplývat ze zákona, společenské smlouvy či jiných „listin“. Takové povinnosti mohou vyplývat též ze zásad, na kterých je postaven obchodní zákoník, z jiných než písemných závazků převzatých společníkem vůči společnosti, popřípadě z jiných právních skutečností.“¹¹³

4.1. Třídění povinností společníka

Stejně jako tomu bylo u práv společníka i u povinností neexistuje žádné zákonné třídění. Povinnosti společníků společnosti s ručením omezeným třídí jen právní teorie, proto se můžeme setkat s různým členěním povinností společníků.

Povinnosti lze dle důležitosti třídít na:

- Základní (hlavní) – vkladová povinnost, povinnost loajality, povinnost ručení za závazky společnosti, povinnost podrobit se usnesení valné hromady a
- doplňkové (vedlejší) – např. příplatková povinnost.¹¹⁴

Povinnosti společníka lze také rozdělit na základě toho, zda jsou předepsané zákonem či nikoliv:

- Zákonem upravené povinnosti – např. vkladová povinnost, příplatková povinnost a

¹¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005

¹¹⁴ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008 s. 171

- další obvyklé povinnosti – např. povinnost osobní účasti na společnosti, povinnost přispět na vytvoření rezervního fondu.¹¹⁵

Další možné rozdělení vychází z toho, vůči komu tato povinnost směřuje, resp. kdo má právo odpovídající povinnosti společníka společnosti s ručením omezeným, a to na:

- Povinnosti vůči společnosti – např. vkladová povinnost, příplatková povinnost,
- povinnosti společníků mezi sebou navzájem – např. solidární ručení za závazky společnosti a
- povinnosti společníků vůči třetím osobám – např. povinnost ručení za závazky společnosti.¹¹⁶

Stejně jako tomu bylo u práv společníků i v této kapitole nebudou povinnosti tříděny do různých skupin, jen bude proveden výklad k jednotlivým vybraným povinnostem společníka společnosti s ručením omezeným.

Jelikož je společnost s ručením omezeným společností kapitálovou, povinnosti spojené se vkladem prostředků potřebných pro chod společnosti budou v této kapitole probírány mezi prvními.

4.2. Povinnost loajality

Pravděpodobně vůbec nejzákladnější povinností společníka ve vztahu ke společnosti je povinnost loajality, ostatní zákonné povinnosti společníka jsou s touto povinností spojeny nebo z ní vyplývají.¹¹⁷

Společnost s ručením omezeným je sice zakládána svými zakladateli za účelem, aby prosperovala a přinášela sobě a následně společníkům nějaký hospodářský výsledek. Z tohoto důvodu by měl právní řád či smluvní úprava

¹¹⁵ Bartošíková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006 s. 160 - 170

¹¹⁶ Eliáš, K. Obchodní společnosti. Základní otázky. Praha: C. H. Beck, 1994, s. 260-287

¹¹⁷ Černá, S. Obchodní právo. 3. díl. Akciová společnost. Praha: ASPI, 2006, s. 185 a násled. Shodně Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 171

společnosti co nejvíc omezit jednání společníků, kteří sledují cíle spíše osobní než společenské nebo dokonce cíle nekalé.

Princip loajality vychází ze zásady *neminem ledere*. V tomto případě „neškodit společnosti“, tento princip se může účelně promítnout do společenské smlouvy či stanov společnosti, poté může porušení takového ustanovení vyvolat závazek k náhradě škody, popř. k úhradě smluvní pokuty. V některých případech může dojít k vyloučení společníka dle ustanovení § 149 obch. z.¹¹⁸

NS ohledně tohoto principu judikoval: „*Princip loajality je výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti (viz Černá, S.: Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl). Za použití principu loajality pak lze nepochybně dovodit, že jednou z povinností společníka při převodu obchodního podílu je, aby převodem obchodního podílu neúměrně a neodůvodněně neohrozil další činnost a existenci společnosti, resp. aby právo převést obchodní podíl nezneužil k obejití povinností, jež by mu jinak plynuly z případné likvidace či prohlášení konkursu na majetek společnosti*“¹¹⁹

4.3. Vkladová povinnost

Jelikož je společnost s ručením omezeným společností kapitálovou, reprezentuje vklad, a z něj plynoucí obchodní podíl, účast společníka na společnosti. Ustanovení § 59 odst. 1 obch. z. definuje vklad společníka jako souhrn peněžitých prostředků nebo jiných penězi ocenitelných hodnot, které se určitá osoba zavazuje vložit do společnosti za účelem nabytí nebo zvýšení účasti ve společnosti.

Z výše uvedeného vyplývá, že vkladová povinnost je jedna z nejdůležitějších povinností, kterou musí společník společnosti s ručením omezeným splnit. Teorie tuto povinnost nazývá též povinností *ilacní*. „*Termínem ilace se označuje zvláštní zcizovací úkon (tedy jednání, kterým vlastník převádí vlastnictví na jiného), jímž zakladatel nebo společník obchodní společnosti*

¹¹⁸ Eliáš, K. Obchodní společnosti. Základní otázky. Praha: C. H. Beck, 1994, s. 282

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006

převádí sjednaný předmět vkladu do majetkové sféry a do vlastnictví obchodní společnosti nebo jiné korporace.“ ¹²⁰

Vkladová povinnost se skládá ze dvou základních povinností, povinnosti upisovací a povinnosti uhrazovací. Společník je nejprve povinen se zavázat vložit do společnosti vklad (§ 59 odst. 1 obch. z.) a poté, co tento závazek převezme, mu vzniká povinnost splatit tento vklad (§ 113 odst. 1 obch. z.).

Společník je tedy povinen splatit svůj vklad za podmínek a ve lhůtě stanovené ve společenské smlouvě. Nejpozději však musí být vklad společníka splacen do pěti let od vzniku společnosti nebo od převzetí závazku ke zvýšení vkladu nebo k novému vkladu. Této povinnosti nemůže být společník zproštěn, jedinou výjimkou, kterou zákon připouští, je snížení základního kapitálu prominutím dluhu. ¹²¹

Ustanovení § 108 obch. z. ve svém druhém odstavci zakazuje započíst nárok společnosti na splacení nesplacené části vkladu společníku proti jakémukoliv nároku společníka vůči společnosti. Z tohoto pravidla hned zákon připouští dvě výjimky. Zaprvé ustanovení § 106 odst. 2 uvádí, že plnění za společnost poskytnuté z důvodu ručení se započítává na splacení vkladu tohoto společníka. Druhou výjimkou je započtení nároku společnosti na splacení vkladu, který společník převzal při zvyšování základního kapitálu proti jakémukoliv nároku společníka vůči společnosti. S tímto zápočtem však musí vyslovit souhlas valná hromada společnosti.

Vždy po splacení části vkladu některého společníka musejí jednatelé bez zbytečného odkladu podat návrh na zápis odpovídající změny do obchodního rejstříku, tato povinnost jednatelů vyplývá z ustanovení § 32 odst. 3 obch. z. Splnění této povinnosti je velmi důležité vzhledem k tomu, že společníci ručí za závazky společnosti do výše nesplacených vkladů podle stavu zápisu v obchodním rejstříku. Při porušení této povinnosti se mohou společníci, kterým v důsledku takového porušení vznikla škoda tím, že museli poskytnout plnění za společnost z titulu svého ručení přesto, že vklady či jejich části již byly splaceny ve větším rozsahu, než je zapsáno v obchodním rejstříku, domáhat se náhrady této

---

¹²⁰ Eliáš, K. Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektum, 1997, s. 105
¹²¹ § 113 odst. 1 obch. z.

škody na jednatelech podle ustanovení o náhradě škody.¹²² Obchodní zákoník v ustanoveních o právech a povinnostech společníka společnosti s ručením omezeným tuto povinnost jednatelů ještě připomíná, avšak jen pro případ, že některý společník zcela splatí svůj vklad.

Minimální výše vkladu je 20.000 Kč a musí být dělitelná na celé tisíce. Každý společník se může účastnit na společnosti pouze jedním vkladem. Před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku musí být splaceno celé emisní ážio a na každý peněžitý vklad musí být splaceno nejméně 30% a celková výše splacených peněžitých vkladů spolu s hodnotou splacených nepeněžitých vkladů musí činit alespoň 100.000 Kč. Toto neplatí v případě jednočlenné společnosti s ručením omezeným, která může být zapsána do obchodního rejstříku, jen když je v plné výši splacen její základní kapitál.¹²³

Peněžní vklady, jimiž se splácí emisní kurs, musí být splaceny na zvláštní účet, který za tímto účelem zřídí správce vkladu na firmu zakládané společnosti. S těmito prostředky neumožní finanční ústav disponovat do doby, než je společnost zapsaná v obchodním rejstříku.¹²⁴

Mají-li být poskytnuty na splacení vkladu nepeněžitě prostředky, musí být ve společenské smlouvě, v písemném prohlášení o zvýšení vkladu nebo v prohlášení o převzetí vkladu uveden předmět nepeněžitě vkladu a částka, kterou se započítává na vklad společníka. Rozdíl mezi hodnotou nepeněžitě vkladu a hodnotou vkladu společníka do základního kapitálu se považuje za emisní ážio. Společenská smlouva, stanovy nebo usnesení valné hromady však mohou stanovit, že tento rozdíl nebo jeho část je společnost povinna vyplatit společníkovi anebo, že jde o tvorbu rezervního fondu.¹²⁵

Jelikož je vkladová povinnost dána kogentním ustanovením obchodního zákoníku, nelze se jí zprostit a obchodní zákoník s nesplněním této povinnosti spojuje hned několik možných sankcí. Za prvé je společník, který je v prodlení s plněním vkladové povinnosti, povinen hradit úrok z prodlení v zákonné výši 20% ročně. Společenská smlouva může stanovit jinou výši tohoto úroku, může

---

¹²² Bartošiková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006 s. 160

¹²³ § 111 obch. z.

¹²⁴ § 163a odst. 3 obch. z.

¹²⁵ § 163a odst. 4 obch. z.

určit nižší či vyšší úrokovou sazbu než je zákonných 20% ročně, přitom je třeba dbát zákonného principu jednání v souladu s dobrými mravy a ekvitou. Úrok z prodlení je možné společenskou smlouvou též vyloučit.¹²⁶

Další možnou sankcí za nesplnění vkladové povinnosti je možnost vyloučit společníka rozhodnutím valné hromady v tzv. kadučním řízení dle ustanovení § 113 odst. 3 a 4 obch. z. K tomuto řízení byl podán výklad v podkapitole věnované zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným.

Společnost může také zvolit postup, který ji nabízí ustanovení § 149 obch. z. a domáhat se u soudu vyloučení společníka, který je v prodlení s vkladovou povinností, neboť neplnění vkladové povinnosti je nepochybně závažným porušením povinností společníka společnosti s ručením omezeným.

Poslední možností, jak se může společnost s ručením omezeným bránit neplnění vkladové povinnosti ze strany společníka, je podání žaloby na plnění této vkladové povinnosti. Tuto žalobu mohou podat i jednotliví společníci společnosti, a to z toho důvodu, že může nastat situace, kdy je společník, který je v prodlení se vkladovou povinností, zároveň jediným jednatelem společnosti.¹²⁷

4.4. Příplatková povinnost

Ustanovení § 121 odst. 1 obch. z. umožňuje společníkům vložit do společenské smlouvy právo valné hromady uložit společníkům povinnost přispět na vytvoření vlastního kapitálu příplatkem mimo základní kapitál.

Příplatková povinnost je ze zákona povinností pouze k peněžitému plnění, valná hromada tedy nemůže uložit společníkovi povinnost k plnění nepeněžitému. Zákon dále stanoví maximální možnou výši hodnoty příplatku, celková výše nesmí překročit polovinu základního kapitálu a společníci přispívají v poměru svých vkladů. Poté, co výše příplatku dosáhne hodnoty poloviny základního kapitálu, nelze již další příplatkovou povinnost uložit.

---

¹²⁶ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 173

¹²⁷ § 131a obch. z.

Pokud společenská smlouva neumožňuje valné hromadě uložit společníkům povinnost příplatku, mohou společníci buď změnit společenskou smlouvu, nebo mohou poskytnout příplatek se souhlasem valné hromady, i když tak společenská smlouva nestanoví.¹²⁸ Valná hromada tedy pouze schvaluje návrh společníka na převzetí příplatku, proto by tento návrh měl obsahovat výši příplatku, způsob a lhůtu jeho splacení. Schválením valnou hromadou vzniká společníkovi pouze možnost, nikoliv povinnost příplatek poskytnout.¹²⁹

Obchodní zákoník v ustanovení § 113 odst. 3 stanoví, že plnění příplatkové povinnosti nemá vliv na výši vkladu společníka ani na výši základního kapitálu společnosti. Toto ustanovení je dle mého názoru nadbytečné, jelikož již o dva odstavce dříve definuje obchodní zákoník příplatek jako povinnost přispět na vytvoření vlastního kapitálu mimo základní kapitál a základní kapitál je dle ustanovení § 58 obch. z. souhrn vkladů všech společníků.

Příplatky se v otázce započtení neřídí úpravou pro povinnost vkladovou, pohledávka společnosti za společníkem na splnění příplatkové povinnosti může být tedy započtena proti pohledávce společníka za společností.¹³⁰

Institut příplatkové povinnosti slouží hlavně v dobách, kdy se společnost hospodářsky příliš nevede, podmínkou však není skutečnost, aby společnost byla ve ztrátě. Hospodářský výsledek ale hraje roli v možnosti vrácení příplatku, ustanovení § 121 odst. 4 obch. z. totiž stanoví, že příplatky lze společníkům vrátit jen v rozsahu, v jakém převyšují ztráty společnosti. Toto ustanovení však nezakládá povinnosti společnosti vrátit takovou část příplatku, je to jen možnost, která je plně v kompetenci společnosti.

Dobrovolný příplatek je v praxi častějším jevem, hlavním důvodem pro poskytnutí dobrovolného příplatku je okamžité řešení negativní hospodářské situace společnosti. O naléhavé potřebě lze mluvit např. v případě, kdy se

---

¹²⁸ § 121 odst. 2 obch. z.

¹²⁹ Holejšovský, J. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 48

¹³⁰ Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 184

společnost dostane do takové situace, že její jednatelé jsou povinni bezodkladně podat insolvenční návrh se všemi s tím spojenými důsledky.¹³¹

V případě, že je společník v prodlení s placením příplatku, lze jej, stejně jako u vkladové povinnosti, vyloučit ze společnosti v tzv. kadučním řízení. Stejně tak lze toto plnění vymáhat žalobou u soudu, zde však není aktivně legitimován společník, jen jednatelé jménem společnosti.

4.5. Povinnost přispět na vytvoření rezervního fondu

Společnost s ručením omezeným je povinna vytvářet rezervní fond z čistého zisku vykázaného v řádné úřední závěrce za rok, v němž poprvé čistý zisk vytvoří, a to nejméně 10% z čistého zisku, avšak ne více než 5% hodnoty základního kapitálu.¹³²

Společenská smlouva může stanovit tuto povinnost již při vzniku společnosti nebo při zvyšování základního kapitálu, k vytvoření rezervního fondu tedy dojde z příplatků do rezervního fondu od jednotlivých společníků nad výši jejich vkladů.

Otázkou zůstává, zda výše příspěvku u jednotlivých společníků má odpovídat poměru jejich vkladů či poměru jejich podílů nebo by měla být stanovena nezávisle na obou. V tomto případě obchodní zákoník výslovně neumožňuje založit nerovné postavení mezi společníky, z čehož se za použití zásady rovného zacházení se všemi společníky dá dovodit, že při stanovení výše příspěvků k vytvoření rezervního fondu se bude vycházet z poměru vkladů společníků.¹³³ Na druhou stranu lze v souladu se zásadou smluvní volnosti a při chybějící zákonné úpravě dojít k závěru, že příspěvky nemusí odpovídat poměru vkladů.¹³⁴

---

¹³¹ Švehlík, M. Vklad společníka společnosti s ručením omezeným mimo základní kapitál. *Právní rozhledy*, 2002, č. 7, s. 325-328

¹³² § 124 odst. 1 obch. z.

¹³³ Bartošíková, M., Štenglová, I. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 167

¹³⁴ Dědič, J., Kunešová-Skállová, J. *Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu*, Praha: Polygon, 1999, s. 251

Dle mého názoru je přijatelnější druhá možnost, protože kdyby zákonodárce chtěl rozdělit příplatky dle poměru vkladů, jistě by to výslovně uvedl tak, jak to uvedl např. v ustanovení § 114 odst. 1 obch. z. Společníci si tedy podle mého soudu mohou určit výši příplatku dle své vůle, omezení jsou pouze instituty dobrých mravů a poctivého obchodního styku.

Jestliže je společník v prodlení s plněním takového příplatku, společnost nemá právo ho vyloučit v kadučním řízení, jako tomu bylo u vkladové povinnosti a povinnosti příplatkové (povinnosti příplatku do vlastního kapitálu společnosti). Jednatelé však mohou jménem společnosti uplatňovat toto plnění žalobou u soudu.

4.6. Povinnost při nesplacení nepeněžitěho vkladu

Tuto povinnost lze samozřejmě lze zařadit pod povinnost vkladovou, jejíž specifická však zaslouží svoji vlastní kapitolu.

Nepeněžitý vklad musí být splacen v celé výši ještě před zápisem společnosti do obchodního rejstříku, může však nastat situace, že společník se sice zavázal vložit do společnosti určitou věc či jinou majetkovou hodnotu, rejstříkový soud tento vklad uznal za splacený a povolil zápis výše základního kapitálu do obchodního rejstříku a následně se zjistilo, že na společnost nepřešlo vlastnické či majetkové právo k předmětu vkladu.¹³⁵ V takovémto případě je společník, který se zavázal k poskytnutí nepeněžitěho vkladu, povinen zaplatit hodnotu nepeněžitěho vkladu v penězích a společnost je povinna vrátit nepeněžitý vklad, který převzala, kromě případů, kdy jej společnost již musela vydat oprávněné osobě.¹³⁶

Pokud společník převede svůj obchodní podíl na jinou osobu, ručí za splnění závazku zaplatit hodnotu nepeněžitěho vkladu v penězích nabyvatel podílu, nejde-li o nabytí podílu na regulovaném trhu či v mnohostranném obchodním systému.¹³⁷

---

¹³⁵ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 255

¹³⁶ § 59 odst. 2 obch. z.

¹³⁷ tamtéž

Společník, který plnil svoji vkladovou povinnost nepeněžitým vkladem, je dále povinen doplatit rozdíl částky stanovené při založení společnosti a hodnoty nepeněžitého vkladu v době vzniku společnosti (pokud tato částka v mezidobí klesne) v penězích.¹³⁸ Tuto povinnost má i společník, který splatil nepeněžitý vklad již za života společnosti, ale jeho hodnota nedosáhla částky, na jakou byl nebo měl být oceněn. Povinnost ručení nabyvatele tady platí stejně jako u výše uvedené povinnosti.

Tyto povinnosti společníka, který plní svoji vkladovou povinnost nepeněžitými prostředky, slouží dle mého názoru jako ochrana společnosti před spekulacemi společníků a zároveň jako ochrana před znevýhodněním společníků, kteří plnili svoji vkladovou povinnost prostřednictvím peněžitých prostředků.

4.7. Povinnost zaplatit emisní ážio

Dalším možností, jak do společnosti dostat prostředky, které jsou důležité pro její chod a pro dosažení jejich cílů, je dohoda společníků, popř. rozhodnutí valné hromady, o povinnosti zaplatit emisní ážio.

Emisní ážio je většinou definováno jako rozdíl mezi výší vkladu společníka do základního kapitálu a hodnotou majetku, kterou tento společník poskytuje společnosti za nabytí nebo zvýšení podílu na společnosti.¹³⁹

Zákonná úprava tohoto institutu pro společnost s ručením omezeným je obsažena v ustanovení o nepeněžitém vkladu, které odkazuje na ustanovení § 163a odst. 3 obch. z., z něhož vyplývá, že emisní ážio je rozdíl mezi hodnotou nepeněžitého vkladu a hodnotou započítávanou na vklad společníka.

Na povinnosti zaplatit emisní ážio se mohou společníci dohodnout již při zakládání společnosti a včlenit ji tak do společenské smlouvy, emisní ážio je však v praxi používanější při zvyšování základního kapitálu, a to buď z důvodu získání potřebných prostředků k realizaci záměru společnosti či pro vyrovnání rozdílu mezi hodnotou obchodního podílu stávajících společníků a výší vkladu nového

---

¹³⁸ § 59 odst. 7 obch. z.

¹³⁹ Dědič, J., Kunešová-Skállová, J. Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu, Praha: Polygon, 1999, s 97

společníka. Při vzniku společnosti ale přirozeně slouží emisní ážio pouze k prvnímu z těchto účelů.¹⁴⁰

Obchodní zákoník v ustanovení § 111 odst. 1 stanoví povinnost zaplacení celé hodnoty emisního ážia ještě před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku.

4.8. Povinnost převzít uvolněný vklad

Tato povinnost vyplývá z ustanovení § 113 odst. 6 obch. z., které se aplikuje v případech, kdy obchodní podíl přejde na společnost samou. Tato skutečnost může nastat z několika důvodů, výklad k tomuto je podáván v kapitole určené obchodnímu podílu.

V případě, že na společnost přejde obchodní podíl jí samé, má tato společnost dvě možnosti, jak s ním naložit. Valná hromada buď rozhodne o zvýšení základního kapitálu o vklad reprezentující tento obchodní podíl, nebo uloží společníkům povinnost tento obchodní podíl převzít v poměru svých obchodních podílů.

Společníkům za použití tohoto druhého řešení vznikají dvě povinnosti, povinnost převzít obchodní podíl a povinnost zaplatit za takovýto převod úplatu ve výši vypořádacího podílu. Každý společník tedy zaplatí poměrnou část této úplaty dle poměru svého obchodního podílu.

Ustanovení § 141 odst. 1 obch. z. stanoví, že rozhodnutí valné hromady, kterým stanoví společníkům povinnost převzít uvolněný obchodní podíl, se nepovažuje za rozhodování o změně společenské smlouvy. Proto, nestanoví – li společenská smlouva jinak, pro přijetí takového rozhodnutí postačí souhlas poloviny společníků přítomných na valné hromadě. Není tedy nutné, aby s převodem souhlasili všichni společníci, přestože části podílu převezmou všichni.

---

¹⁴⁰ Bartošiková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006 s. 169

Příslušná část obchodního podílu přechází i na ty společníky, kteří na valné hromadě hlasovali proti usnesení podle ustanovení § 113 odst. 6 obch. z.¹⁴¹

Existují názory, že převzetím vkladu se výše obchodních podílů nemění, jelikož odpovídající části obchodního podílu přechází na všechny společníky.¹⁴² Dle mého názoru to nemusí být vždy pravda, jelikož přerozdělením volného obchodního podílu může dojít i k zásadnímu přerozdělení „sil“ ve společnosti. Když např. přejde na společnost obchodní podíl, jenž byl reprezentován vkladem ve výši 40% základního kapitálu a mezi ostatními společníky byl takový společník, který měl obchodní podíl stejně kvantitativně silný, takovýto společník bude po přerozdělení obchodního podílu disponovat obchodním podílem ve výši přesahující 50%. Na valné hromadě bude poté tento společník mít nejdůležitější a v některých oblastech neomezený vliv, jenž před takovýmto přerozdělením neměl.

4.9. Povinnost ručení

Jak již název tohoto typu kapitálové společnosti napovídá, ručící povinnost je zde určitým způsobem omezena. Toto omezení ručení však neplatí pro společnost samotnou, neboť zákon výslovně stanoví, že společnost odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem.¹⁴³

Povinnost ručení je omezena právě ve vztahu ke společníkům, kteří ručí za dluhy společnosti jen do zákonem stanovené výše. Hlavním důvodem pro toto omezení je skutečnost, že společnost s ručením omezeným je společností kapitálovou, která obligatorně tvoří základní kapitál, popř. rezervní fond, což věřitelům poskytuje určitou jistotu, takže další záruky by byly jednak v rozporu s povahou společnosti, jednak by byly nadbytečné.¹⁴⁴

Ručení společníků je obecně upraveno již v zákonné definici společnosti s ručením omezeným, která je uvedena v ustanovení § 105 odst. 1 obch. z., a která

---

¹⁴¹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 363

¹⁴² Bartošíková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 163

¹⁴³ § 106 odst. 1 obch. z.

¹⁴⁴ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 176

definuje společnost s ručením omezeným jako společnost, jejíž základní kapitál je tvořen vklady společníků a jejíž společníci ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku. Tato povinnost je dále specifikována v ustanovení § 106 odst. 2, které stanoví, že společníci ručí společně a nerozdílně za závazky společnosti do výše souhrnu nesplacených částí vkladů všech společníků podle stavu zápisu v obchodním rejstříku. Tato ustanovení jsou samozřejmě z důvodu ochrany práv třetích osob kogentní povahy a případná ustanovení společenské smlouvy, která by toto ručení vylučovala, jsou pro svůj rozpor se zákonem neplatná.

Zákonné ručení společníků je, stejně jako jiné ručení, akcesorické povahy, z čehož vyplývá, že vznikne jen tehdy, existuje-li nějaký hlavní závazek dlužníka (v tomto případě společnosti), za nějž společník-ručitel ručí. Ručení tedy vznikne až v době, kdy se společnost ocitla jako dlužník vůči určitému věřiteli v konkrétním obligačním vztahu.¹⁴⁵

Rozsah ručení, jak již bylo uvedeno výše, není neomezený. Nezávisí však na výši vkladu, popř. výši splaceného vkladu, jednotlivého společníka, ale pouze na výši součtu nesplacených vkladů do základního kapitálu. Každý ze společníků tedy ručí do výše tohoto součtu. Např. je-li společnost založena čtyřmi společníky, z nichž každý má vklad ve výši 1.000.000 Kč, a dva společníci splatí svůj vklad v plné výši a dva jen ve výši 500.000 Kč (do základního kapitálu tedy chybí splatit 1.000.000 Kč), každý z těchto společníků ručí za dluhy společnosti do výše 1.000.000 Kč. Zákonnou ručitelskou povinností v takovéto výši mají tedy všichni společníci.

Pokud tedy společnost svůj závazek neplní, je věřitel oprávněn obrátit se na kteréhokoliv společníka, který je ve výše uvedeném rozsahu povinen plnit za společnost. Věřitel má tedy možnost požadovat toto plnění po kterémkoliv ze společníků společnosti, jejíž základní kapitál nebyl zcela splacen.

Zaplacením kterémukoliv z věřitelů ručení nezaniká ani se nesnižuje jeho rozsah. Pokud ovšem společník, který splní svou povinnost vyplývající z ručení, nemá zcela splacen svůj vklad, započítává se ze zákona poskytnuté plnění na splacení vkladu v rozsahu plnění poskytnutého věřiteli společnosti. Jde o započtení přímo ze zákona, z čehož plyne, že není nutná ani dohoda o započtení,

---

¹⁴⁵ Eliáš, K. Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektum, 1997, s. 109

ani úkon společnosti, ani úkon dlužníka směřující k započtení. Podmínkou je ale nutnost, aby šlo o pohledávky stejného druhu, jinak není ani zákonné ručení možné, neboť podmínkou možnosti započtení pohledávek podle ustanovení § 580 obč. z. je to, že věřitel a dlužník mají vzájemné pohledávky, jejichž plnění je stejného druhu.¹⁴⁶

Může ovšem nastat situace, kdy společník plnil v rámci své ručitelské povinnosti věřiteli společnosti hodnotu vyšší než výše jeho nesplaceného vkladu, popř. již svoji vkladovou povinnost splnil zcela. Pokud nastane tato skutečnost má takovýto společník právo požadovat takovéto plnění od společnosti, dostává se tedy do pozice věřitele společnosti.

Pokud společníka, který plnil svoji ručitelskou povinnost nad rámec své vkladové povinnosti, neuspokojí společnost, je oprávněn požadovat náhradu od společníků, jejichž vklady nebyly zcela splaceny, popř. od každého společníka v rozsahu jeho účasti na základním kapitálu společnosti. „Současně však je třeba vzít v úvahu, že je-li trvání ručitelského závazku důsledkem porušení povinnosti některého společníka splatit řádně a včas vklad do základního kapitálu, bude nutno připustit vznik jeho odpovědnosti za škodu, která by vznikla ostatním společníkům, kteří svůj vklad řádně splatili, náhradou části plnění ručiteli.“¹⁴⁷

Obchodní zákoník sice výslovně neupravuje ručení společníka za závazky, které vznikly před nabytím obchodního podílu a po skončení jeho účasti ve společnosti, jako je tomu u úpravy veřejné obchodní společnosti, avšak lze dovodit, že společník ručí za závazky, které vznikly před nabytím obchodního podílu i po jeho nabytí, neboť obchodní zákoník ručení za závazky, které vznikly před nabytím obchodního podílu společníkem, nevylučuje. Společník, jehož účast zanikla, ručí dle ustanovení § 115 odst. 3 a § 150 odst. 2 za závazky, které přešly společně s obchodním podílem, tedy hlavně za závazek splatit dosud nesplacený vklad, z čehož lze dovodit, že společník ručí jen za ty závazky, které vznikly do ukončení jeho účasti ve společnosti s ručením omezeným, a to jen po dobu, kdy byl účasten na společnosti, neboť ručitelský závazek je nepochybně součástí

---

¹⁴⁶ Dědič, J., Kunešová-Skállová, J. Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu, Praha: Polygon, 1999, s. 242-243

¹⁴⁷ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 345

obchodního podílu a přechází na nabyvatele obchodního podílu společně se všemi právy a povinnostmi.¹⁴⁸

Novela zákona č. 182/2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) zavedla k 1. 1. 2012 povinnost manažerů dlužníka podat insolvenční návrh, pokud zjistí, že tržní hodnota majetku společnosti je nižší než účetní hodnota všech závazků společnosti (splatných i nesplatných).¹⁴⁹ Do 31. 12. 2011 nastupovala tato povinnost pouze v případě platební neschopnosti společnosti. V této souvislosti je třeba též poukázat na nepřímo posílenou odpovědnost společníka – ovládající osoby, resp. společníka – řídicí osoby, který při udílení pokynů řízené osobě musí postupovat s péčí řádného hospodáře. Pokud tuto svoji povinnost poruší a zapříčiní pozdní podání insolventního návrhu, porušuje povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře a je povinen nahradit škodu, která vznikne řízené osobě, přičemž řídicí osoba, resp. ovládající osoba nese důkazní břemeno v tom směru, že jednala s péčí řádného hospodáře. Novela insolventního zákona tedy rozšiřuje okruh povinností ovládající osoby – společníka při uplatňování vlivu na řízenou osobu.¹⁵⁰

4.10. Povinnost k osobní účasti společnosti

Obchodní zákoník sice neukládá společníkům společnosti s ručením omezeným povinnost osobně se podílet na podnikatelské činnosti společnosti, avšak tuto povinnost jim může založit společenská smlouva, která zároveň může tuto povinnost konkretizovat podle požadavků na konkrétního společníka. Je nutné zde ale dbát ustanovení § 141 odst. 2, které stanoví nutnost souhlasu společníka, do jehož práv se zasahuje.

---

¹⁴⁸ Dědič, J., Kunešová-Skállová, J. Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu, Praha: Polygon, 1999, s. 244-245

¹⁴⁹ § 98 odst. 1 insolvenčního zákona ve vazbě na §3 tohoto zákona

¹⁵⁰ Žižlavský, M. Protržení firemního závoje – Odpovědnost společníků za protahování krizové situace a opožděné podání insolventního návrhu. Bulletin advokacie, 2012, č. 1-2, s. 24-26

Obchodní zákoník výslovně stanoví, že dědic, který se domáhá zrušení své účasti na společnosti soudem, není povinen osobně se podílet na činnosti společnosti, ani když společenská smlouva takovou povinnost stanoví.¹⁵¹

Jestliže společenská smlouva stanoví povinnost osobně se podílet na podnikatelské činnosti společnosti, může být porušení této povinnosti důvodem k vyloučení společníka ze společnosti rozhodnutím soudu podle § 149 obch. z. Za porušení této povinnosti však nelze společníka vyloučit rozhodnutím valné hromady, a to ani kdyby takovou možnost upravovala společenská smlouva – takové ustanovení společenské smlouvy by bylo neplatné pro rozpor s kogentním ustanovením zákona. Na výkon jiné činnosti než té, která vyplývá z funkce jednatele či dozorčí rady, mohou společníci uzavřít se společností též pracovní smlouvu.¹⁵²

4.11. Zákaz konkurence

Na základě ustanovení § 136 odst. 2 může společnost ve společenské smlouvě upravit zákaz konkurence, který se obligatorně užije na jednatele společnosti, i na společníky.

Výčet zákazů tvořící povinnost zákazu konkurence, který je pro jednatele kogentní v tom směru, že ho nelze zúžit společenskou smlouvou a pro společníky dispozitivní za předpokladu, že společenská smlouva aplikuje zákaz konkurence i na ně, je uveden v ustanovení § 136 odst. 1, na jehož základě společníci (jednatelé) nesmí:

- a) podnikat v oboru stejném nebo obdobném oboru podnikání společnosti ani vstupovat se společností do obchodních vztahů,
- b) zprostředkovávat nebo obstarávat pro jiné osoby obchody společnosti,

---

¹⁵¹ § 116 odst. 2 obch. z.

¹⁵² Bartošiková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 166

- c) účastnit se na podnikání jiné společnosti jako společník s neomezeným ručením nebo jako ovládající osoba jiné osoby se stejným nebo podobným předmětem podnikání, a
- d) vykonávat činnost jako statutární orgán nebo člen statutárního nebo jiného orgánu jiné právnické osoby se stejným nebo s obdobným předmětem podnikání, ledaže jde o koncern.

Jak již bylo uvedeno výše, společenská smlouva může pro společníky tyto zákazy rozšířit a na rozdíl od jednatelů i zúžit. Pokud však společenská smlouva o zákazu konkurence mlčí, na společníky společnosti s ručením omezeným se nevztahuje.

Jestliže společník poruší zákaz konkurence, odpovídá společnosti za vzniklou škodu a zároveň mu obchodní zákoník stanoví povinnost na žádost společnosti vydat prospěch z obchodu, při kterém porušila zákaz konkurence, anebo převést tomu odpovídající práva na společnost.¹⁵³

Porušení zákazu konkurence může být i důvodem pro vyloučení společníka ze společnosti soudem dle ustanovení § 149 obch. z. Podmínkou tohoto vyloučení je zde faktické porušení tohoto zákazu, pouhý úmysl či příprava tu nepostačuje.¹⁵⁴

---

¹⁵³ § 65 odst. 2 obch. z.

¹⁵⁴ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, s. 182

5. Komparace

5.1. Německá právní úprava¹⁵⁵

Obecně lze konstatovat, že úprava práv a povinností společníků ve společnosti s ručením omezeným dle obecně závazných právních předpisů SRN (zákon o společnosti s ručením omezeným a subsidiárně použitelný zákon o akciových společnostech) vykazuje větší dispozitivnost než je tomu v ČR. Tato skutečnost vyplývá především z ustanovení ustanovením § 134 obch. z., které kogentní předepisuje, že jednatelem náleží obchodní vedení společnosti. Je sice pravdou, že valná hromada si může vyhradit rozhodování věcí, které jinak náleží do působnosti jiných orgánů společnosti (§ 125, odst. 3 obch. z.), toto oprávnění valné hromady však není absolutní, nýbrž jeho hranice představuje již zmíněné ustanovení § 134 obch. z.

Obdobnou právní úpravu neobsahují obecně závazné právní předpisy v SRN, tedy obecně platí: to, co není zákonem výslovně zakázáno, je dovoleno a záleží na korporátních dokumentech, jak budou práva a povinnosti společníků, a to i ve vztahu k jednatelům, vymezena. Obecně platí dle práva SRN, že se jednatel či jednatelé nesmí odchýlit od způsobu jednání, který je zapsán v obchodním rejstříku, nicméně tato zásada platí pouze ve vztahu ke třetím osobám a na rozdíl od právní úpravy v ČR je možný zápis omezení jednatelského oprávnění v obchodním rejstříku.

Na rozdíl od právní úpravy ČR je možné svěřit to, co obvykle náleží do kompetence společníku, tedy výkon práv a povinností společníků, jiným orgánům než jsou orgány, ve kterých sami společníci působí (valná hromada) s tím, že ve společnostech s ručením omezeným v SRN není neobvyklé zřízení tzv. „*Beirat*“ nebo tzv. „*Schiedsgericht*“ (Schiedsgericht ve společnostech s ručením omezeným v SRN neznamena rozhodčí soud). Korporátními dokumenty lze založit dvojí způsob rozhodování těchto orgánů, a sice:

¹⁵⁵

Čerpáno z Schmiegelt, K. H., v Beck'she Handbuch der GmbH, Gesellschaftrecht – Steuerrecht, sestaveno Dr. Welf Müller, Dr. Burkhard Hense. Mnichov: C. H. Beck, 1995, s. 77-119

- a) Rozhodují vedle společníků a v tomto případě má rozhodnutí takových orgánů doporučující charakter, nebo
- b) rozhodují na místo společníků.

Působnost „*Beirat*“ či „*Schiedsgericht*“ však není absolutní, a to ve dvou směrech, a sice pokud „*Beirat*“ či „*Schiedsgericht*“ určité záležitosti nerozhodnou, nastupuje rozhodování společníka, při každém rozhodování „*Beirat*“ a „*Schiedsgericht*“, že oprávnění společníků nemají být menší, než jsou oprávnění „*Beirat*“ či „*Schiedsgericht*“. Druhá zásada není pouze berným interpretačním pravidlem, nýbrž má praktický dopad, neboť o klíčových rozhodnutí týkající se společnosti musí rozhodovat sami společníci. Mezi taková rozhodnutí je třeba nepochybně zařadit zvýšení a snížení základního kapitálu, přeměny a zrušení společnosti.

Zásada smluvní volnosti dále umožňuje stanovit v korporátních dokumentech společnosti určité osobní předpoklady společníků, které společník musí splňovat zejména, co se týče dosaženého vzdělání, určitého povolání, postavení atp.

Co se týče povinností společníka tak, jak jsou upraveny v obecně závazných právních předpisech platných na území SRN, tedy zejména v zákonu o GmbH, je zapotřebí poukázat předně na obecnou zásadu, resp. obecnou povinnost společníka jednat řádně (pochtivě), v dobré víře a v souladu s dobrými mravy (*Treu und Glauben und Gute Sitten*). Ve společnosti s ručením omezeným, kterou lze více považovat za společnost kapitálově zaměřenou je tato odpovědnost slaběji koncipována než ve společnosti, která je spíše osobně koncipována. V tomto směru se opět liší úprava obsažená v obecně závazných právních předpisech ČR a SRN, stejně jako teoretická východiska pro posuzování povahy společnosti s ručením omezeným. Zatímco podle práva ČR a též ve světle obecných teoretických východisek právní vědy ČR je společnost s ručením omezeným považována za společnost kapitálovou, v SRN záleží na tom, jak společníci uchopí princip větší dispozitivnosti právní úpravy a jak upraví především svoje práva a povinnosti a ovlivní tak charakter společnosti s ručením omezeným v tom směru, zdali je společnost spíše společností kapitálovou či spíše společností osobní.

Při výkonu práv a povinností společníka ve společnosti s ručením omezeným, jejíž právní režim je upraven právem SRN, je třeba uplatňovat obecnou zásadu nezbytnosti a přiměřenosti. Tyto zásady zavazují a chrání společníky, avšak tyto zásady nedopadají a nemohou dopadat na osoby, pro které společník obchodní podíl drží.

Pokud společník poruší svoji povinnost jednat řádně (pochtivě), může být ostatními společníky vedena žaloba na splnění povinnosti, popř. Na zrušení rozhodnutí společnosti.

Další obecnou zásadou, kterou je třeba respektovat nejen v korporátních dokumentech, nýbrž též při veškeré činnosti společnosti, je zásada stejného nakládání (zacházení) se společníky, jejímž praktickým a konkrétním vyjádřením je zákaz diskriminace, stejně jako zákaz svévolných jednání. Tato zásada neplatí pouze mezi jednotlivými společníky, nýbrž platí též mezi skupinami společníků či mezi skupinou společníků a společníkem či společníky.

V teorii a praxi jsou práva společníků ve společnosti s ručením omezeným podřízené režimu práva SRN kategorizována celou řadou kritérií, nicméně v praxi je nejdůležitější dělení práv podle toho, komu náleží na práva individuální, minoritní; a kolektivní a podle povahy těchto práv z hlediska majetkového či hlediska rozhodování na práva majetková a práva na správu společnosti. Za individuální práva jsou považována zejména právo hlasovací, právo účasti na rozhodování, právo na informace, právo na podíl ze zisku, právo účasti na zvýšení základního kapitálu, právo žalovat ve prospěch společnosti, právo žalovat na neplatnost společnosti, právo na vystoupení ze společnosti ze závažného důvodu, právo na podíl na likvidačním zůstatku, právo na nahlížení do dokumentace společnosti po ukončení její likvidace. K menšinovým právům náleží právo na svolání valné hromady a projednání navržených bodů, právo na žalobu na zrušení společnosti, právo na ustanovení a odvolávání likvidátorů. Za kolektivní práva jsou dle právní teorie SRN považována práva na udílení pokynů jednatelům, přezkoumání jejich činnosti a dohled na ni, uplatňování nároků na náhradu škody za společnost, zastupování společnosti proti jednatelům.

Ačkoliv naposledy jmenované kritérium pro rozlišení práv společníků na práva majetková a práva na správu společnosti se může zdát rozlišením formálním, není tomu tak, neboť toto vymezení práv má podstatný praktický

dopad, a sice v tom směru, že zatímco práva majetková může vykonávat osoba, které nenáleží obchodní podíl ve společnosti, práva na správu společnosti nelze převádět bez převodu obchodního podílu.

Od práv společníků je třeba odlišit tzv. třetí práva, jejichž základem není postavení určité osoby, jako společníka ve společnosti, ani se netýkají společníků. Jedná se o práva, která jsou většinou smluvně založena mezi osobami, které sice mají ve společnosti majetkovou účast, ale jejich základem je závazkový právní vztah mezi účastníky upravený kupř. dle občanského zákoníku (BGB).

Obdobně jako je tomu v české úpravě, je zapotřebí, aby změnu práv společníků ve společnosti s ručením omezeným dle německého práva odsouhlasili všichni společníci, do jejichž práv se zasahuje, resp., jejichž práva se mění.

V porovnání s úpravou práv společníka ve společnosti s ručením omezeným, která podléhá režimu práva SRN, jsou povinnosti společníka vymezeny pouze rámcově a jejich konkrétní úprava je ponechána na vůli společníků, kterým je ponechána značná smluvní volnost a autonomie při vymezení nejen vzájemných povinností ve vztahu ke společnosti. Zákonem upravené povinnosti společníka mají tzv. ochranou povahu, která se projevuje tím, že zákon sleduje především ochranu dosažení účelu společnosti a ochranu jejich věřitelů. Adresátem jednotlivých povinností nemusí být pouze jednotlivý konkrétní společník, nýbrž též skupiny společníků. Smluvně lze takové skupiny vymezit a zavázat k plnění povinností, které by jinak ze zákona na skupiny společníků nedopadaly, nýbrž by dopadaly pouze na jednotlivé společníky. Právě v tomto ohledu je možné spatřovat velkou smluvní volnost a autonomii vůle společníků s tím, že obdobně jako v anglosaském právu hovoří německá právní teorie o tzv. „pool“ dohodách, resp. poolingových dohodách.

V souvislosti s právní úpravou povinností společníka či společníků ve společnosti s ručením omezeným dle práva SRN však existují též jisté hranice, které nelze překročit. V tomto směru je právní úprava v SRN odlišná od naší právní úpravy, a to zejména v tom, že předepisuje i společníku povinnost mlčenlivosti a zákaz konkurence umožňuje obdobně jako v ČR rozšířit též na společníka či společníky, avšak pouze za předpokladu, že to jejich osobní poměry odůvodňují. Důsledkem porušení zákazu konkurence pak je povinnost vydat prospěch, nahradit škodu a umožnit společnosti vstup do obchodu. Povinnost

mlčenlivosti, která zavazuje společníka, je protiváhou k informačním povinnostem, které jsou dle práva SRN koncipovány jako prostředek k uplatnění práv společníka.

Samotná informační práva je možná rozdělit do třech oblastí, a sice obecná informační práva spočívající jednak v nahlížení do dokumentů společnosti a v nároku na podání konkrétních informací, dále pak informační práva vztahující se k předmětu rozhodování ve společnosti a informační práva mezi společníky, která se vyskytují sice výjimečně, ale mohou být v poměrně rozsáhlé míře ujednána jako důsledek principu smluvní volnosti. Ani informačních práv však nelze využívat svévolně, neboť při jejich výkonu je třeba dbát zájmů společnosti, která je dokonce oprávněna poskytnutí informací odmítnout, pokud by v důsledku jejich poskytnutí utrpěla újmu. Na druhé straně však informační práva náleží společníkům bez ohledu na výši jejich obchodního podílu.

Informační práva a jejich výkon velmi úzce souvisí s právem na přezkum činnosti jednatelů a dohledem nad ní, které je koncipováno především jako právo kolektivní, nikoliv jako právo individuální. Uplatnění principu smluvní volnosti při úpravě tohoto práva znamená, že je možné toto právo svěřit též jiným orgánům společnosti, resp. je přenést ze společníků na jiné orgány. Obdobně je možné toto oprávnění společníků omezit, a to dokonce do té míry, že jednatelé ve společnosti, resp. osoby jednající za společnost, mohou mít podobné nezávislé postavení jako představenstvo ve společnosti akciové.

Poněkud odlišně od úpravy obsažené v českém obchodním zákoníku řeší právní úprava v SRN žaloby společnosti, konkrétně pak uplatňování práv na náhradu škody, zastupování společnosti v procesech s jednatelem a tzv. žaloby ve prospěch společnosti. V SRN obecně platí, že o podání žaloby na náhradu škody rozhodují společníci, a to, pokud není ve společenské smlouvě stanoveno jinak, prostou většinou hlasů, přičemž takovému rozhodnutí podléhá každé uplatňování nároků na náhradu škody, nikoliv pouze uplatňování nároků před soudy. Společníci rozhodují nejen o uplatnění nároku jako takového, ale i o způsobu a rozsahu, v jakém bude nárok uplatňován. V německém právu je dále jako zvláštní případ žaloby upravena žaloba společnosti v procesu s jednatelem, kde o podání žaloby rozhodne prostá většina společníků, obdobně jak je výše popsáno, stejně jako rozhodne, kdo, jakým způsobem a v jakém rozsahu bude žalován.

Rozhodnutím společníků bude též určen společník, který bude v řízení jménem společnosti vystupovat. V tomto směru je zapotřebí upozornit na skutečnost, že se nejedná o zastupování společnosti, a to ani o zastupování společnosti na základě plné moci ani o jiný druh zastupování. Německé právo zná na rozdíl od toho českého jako zvláštní typ žaloby tzv. *actio pro societate*, kterou je oprávněn podat jednotlivý společník ve prospěch společnosti a na její účet, proti společníku, který společnost poškodil. Jedná se o subsidiární právní prostředek, který lze využít v případě, kdy by podání jiné žaloby na náhradu škody jménem společnosti bylo vyloučeno, kupř. pro to, že příslušné orgány nemohou rozhodnout apod.

V neposlední řadě je třeba upozornit na skutečnost, že od roku 2008 lze v SRN založit společnost s ručením omezeným, jejíž základní kapitál je pouze 1 euro, jde vlastně o specifickou formu společnosti s ručením omezeným (tzv. „Mini GmbH“). Takto zřízená forma společnosti s ručením omezeným však musí každoročně vkládat do „rezervního fondu“ 25% zisku, dokud není dosažena hranice základního kapitálu (25.000 EUR). Poté se „mini GmbH“ může přeměnit na klasickou společnost s ručením omezeným (GmbH).¹⁵⁶

Z toho, co je výše uvedeno, je dle mého názoru zapotřebí učinit závěr, že právní úprava v SRN sice poskytuje v oblasti vymezení práv a povinností společníků ve společnosti s ručením omezeným větší smluvní volnost než je tomu v ČR a zdánlivě se omezuje pouze na vymezení obecného rámce právních vztahů, a to převážně interpretačními pravidly. Ačkoliv se na první pohled může zdát, že rozsáhlá autonomie smluvní vůle účastníků vztahů, na které dopadá německá korporátněprávní úprava, představuje nebezpečí právní nejistoty při výkonu práv a povinností společníků, je třeba brát v úvahu nepřerušovaný a kontinuální vývoj této právní oblasti v SRN, který se nepochybně projevil též dopadem na právní praxi, ze které lze víceméně jednoznačně dovodit, kde jsou hranice jednotlivých práv a povinností a zejména pak, jak tato práva a povinnosti mají být interpretovány a jaký má být jejich výkon.

---

¹⁵⁶

Růžička, M. K navrhované úpravě základního kapitálu u společnosti s ručením omezeným. EPRAVO.CZ magazín, 2011, č. 12, s. 53-54

6. Závěr

Tato diplomová práce pojednává o právech a povinnostech společníka společnosti s ručením omezeným, když v úvodní části je nastíněn samotný pojem společníka a jeho postavení ve společnosti s ručením omezeným.

Další kapitola je věnována obchodnímu podílu, neboť skrze obchodní podíl se fyzická či právnická osoba účastní na společnosti s ručením omezeným. A jelikož je obchodní podíl dle právního řádu České republiky jinou majetkovou hodnotou, je předmětem výkladu této kapitoly jedno z práv společníka s ručením omezeným, a to právo dispozice s obchodním podílem, pod které lze zejména zařadit právo převodu obchodního podílu a právo zastavení obchodního podílu.

Následně se tato práce věnuje právům společníka společnosti s ručením omezeným, a to jak právům, jenž obchodní zákoník výslovně společníkům přiznává, tak právům, které na základě zákona a zásad, na nichž zákon stojí, společníkům přiznává právní teorie a praxe. Práva však mohou společníkům zaručit i korporátní dokumenty společnosti s ručením omezeným, jsou však omezovány kogentními ustanoveními právních předpisů českého právního řádu.

V další části této práce je podáván výklad k jednotlivým povinnostem společníka společnosti s ručením omezeným. U společnosti s ručením omezeným, jako u společnosti kapitálové, převládají povinnosti majetkového charakteru, jako je povinnost vkladová a příplatková, při jejichž neplnění hrozí společníkům ty největší sankce a dále pak povinnost ručení, která se odráží v samotném názvu této právní formy korporace.

S povahy práv a povinností společníka společnosti s ručením omezeným je dle mého názoru tato forma korporace asi jedna z nejlepších pro malé a střední podnikání, jelikož je společník dostatečně chráněn před osobními ztrátami, a pokud společník zcela splní vkladovou povinnost, zbavuje se hlavní povinnosti ručení za závazky společnosti, a zároveň je společník jistým způsobem svázán společností prostřednictvím svého obchodního podílu.

Poslední kapitola této práce se zabývá úpravou práv a povinností společníka společnosti s ručením omezeným zřízené dle právních předpisů

Spolkové republiky Německo a jejímu srovnání s českou právní úpravou. Úprava obsažená v právních předpisech SRN je pro společníky společnosti s ručením omezení volnější v tom směru, že společníci nejsou vázáni tolika kogentními ustanoveními, jako je tomu v ustanoveních českého korporálního práva.

Summary

This diploma work focuses on the rights and duties of a Partner to the limited liability company. The outline of the legal understanding of a Partner to a limited liability company and his position within such a company are described in the introduction.

The forthcoming chapter presents the commercial share, because a legal or corporate entity participates through its/his commercial share within the limited liability company. As the commercial share is considered to be so called „other property value“ under the laws of the Czech Republic, this chapter concerns the characteristics of the commercial share as well as the legal possibilities to dispose with the commercial share within the limited liability company regarding the practical application the legal institutes of the commercial share transfer and of the commercial share pledge are probably of the utmost importance.

This work deals further with the particular rights of a partner to the limited liability company a thus with the rights expressly granted by the commercial code as well as with the rights acknowledged by theory and practice. The rights can be adapted under the corporate documents of a limited liability company, as well save for the limits as set up under the mandatory provisions of the Czech laws.

The next part of this work contains the explanation relating to the particular duties of a partner to the limited liability company. The duties of the property nature, for incents the contributions as well as the liability duties are prevailing within the limited liability company, which is considered to be a capital company, whereas the strict sanctions are foreseen as a consequence for a breach of such a duties. The liability duty is the most characteristic one and thus find its expression even within the specification of the legal form of the corporation, which sounds limited liability company.

The last chapter of this work is engaged in the legal regulation of the rights and duties of a partner to the limited liability company established under the laws of the Federal Republic of Germany and in the comparison with the Czech legal regulation. The regulation under the laws of the Federal Republic of Germany is not so rigid as the Czech one is, as the partner to the limited liability company

established and incorporated into the commercial register by the F.R.G.'s laws is not bound by so many mandatory provisions as compared to the Czech legal acts.

Použitá literatura

Česká literatura

Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005

Pelikánová, I., Černá, S. a kol. Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl. Praha: ASPI a.s., 2006

Eliáš, K. Obchodní společnosti. Základní otázky. Praha: C. H. Beck, 1994

Bartošíková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006

Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3., přepracované vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008

Eliáš, K. Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektum, 1997

Dědič, J., Kunešová-Skállová, J. Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu, Praha: Polygon, 1999

Havel, B. Obchodní korporace ve světle proměn. variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací, Praha: Auditorium, 2010

Pokorná, J. Obchodní společnosti. judikatura a literatura, Brno: Masarykova univerzita, 1998

Pokorná, J. Subjekty obchodního práva.vybrané problémy. Brno: Masarykova univerzita, 1997

Dědič, J., Čech, P. Evropské právo společností. včetně úplného znění předpisů komunitárního práva, Praha: Polygon, 2004

Hejda, J. Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným, Praha: Linde, 2010

Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář, 12. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009

Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Praha: Polygon, 2002

Holejšovský, J. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. Praha: C. H. Beck, 2011

Patsch, H., Nesý, P. C., Kozáková, A. Společnost s ručením omezeným. Praha: V. Linhart, 1934

Černá, S. Obchodní právo. 3. díl. Akciová společnost. Praha: ASPI, 2006

Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné. 4. aktualizované a doplněné vydání, Praha: ASPI a.s., 2005

Cizojazyčná literatura

Kolektiv autorů. Beck'she Handbuch der GmbH, Gesellschaftrech – Steuerrecht, sestaveno Dr. Welf Müller, Dr. Burkhard Hense. Mnichov: C. H. Beck, 1995

Časopisecká literatura

Plíhal, T. Několik postřehů k dozorčí radě ve společnosti s ručením omezeným. Bulletin advokacie, 2012, č. 3

Růžička, M. K navrhované úpravě základního kapitálu u společnosti s ručením omezeným. EPRAVO.CZ magazín, 2011, č. 12

Švehlík, M. Vklad společníka společnosti s ručením omezeným mimo základní kapitál. Právní rozhledy, 2002, č. 7

Braun, A. Řetězení s. r. o. (a jedno nedorozumění). Právo&Byznys, 2012, č. 3

Eliáš, K. Vydržení obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným – nevyslovené argumenty. Obchodněprávní revue, 2009, č. 1

Čech, P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. Právní rádce, 2007, č. 3

Žižlavský, M. Protržení firemního závoje – Odpovědnost společníků za protahování krizové situace a opožděné podání insolventního návrhu. Bulletin advokacie, 2012, č. 1-2

Zákonné prameny

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 591/1992 Sb. o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

Usnesení NS ČR ze dne 19. 8. 2008, sp. zn. 29 Cdo 339/2008

Usnesení NS ČR ze dne 23. 2. 2005, sp. zn. 20 Cdo 391/2003

Usnesení NS ČR ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005

Usnesení NS ČR ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 396/2002

Usnesení NS ČR ze dne 7. 10. 1998, sp. zn. 1 Odon 110/1997

Usnesení NS ČR ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 29 Odo 3/2005

Usnesení NS ČR ze dne 3. 10. 2007, sp. zn. 29 Odo 794/2006

Usnesení NS ČR ze dne 28. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005

Rozsudek NS ČR ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 871/2002

Usnesení NS ČR ze dne 9. 2. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2963/1999

Rozsudek NS ČR ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006